¶ Roberti VVhitintoni alma in vniuersitate Oxoniensi Laureati de octo partibus orationis opuscu= lum: iterum recognitum.

¶ Authoris distichon.

Grammatice fautrix reliquas dat adire sorores.
Pegasidum pulses hac sine sero fores.

¶ Facundissimi Remacli florenatis hexastichon.

Grammaticen quisquis magnam aspernaris auenam
Nec cupis e tanto grammine principium.
Lege itidem parili reliquas post pone sorores
Quas tibi Mnemosynes sancta propago dedit.
Prima trahit patrios primordia diua loquendi
Ad sociasq; huius ianua prima patet.

Grammatica est congrue loquendi scientia: recte scribere docens. vsu/ratione/authoritateq; cõstans. Grammatica dr a grãma grece qd latine dr litera. Laue dicas et scos scientia. q; ica adiectio siue ptraxio est in grãmatica. vt icus in heroicus. gallicus. rc. ¶ Grammatice partes sunt quattuor. scilz Litera/syllaba/dictio. et oratio. Cui? sensus sic accipiendus est q; prima pars grammatice sit de litera. secda de syllaba. tertia de dictione. quarta de oratione. Grãmatice partes.

¶ Litera est minima pars vocis cõposite ex literis q̃ scribi potest Individuus. Litera.

¶ Vox est repercussio aeris a vocalem arteriam auribus accidens. Vox dr a boo as. mutata b in v. et vltima o in x versa. Vox est duplex. articulata et inarticulata. Vox articulata est que ab aliquo mẽtis sensu pficiscit. vt petrus gemitus. Vox inarticulata est q̃ a nullo mẽtis sensu pficiscit. vt sonus coax. Vox.

¶ Vox articulata est duplex. scilz literata et illiterata. Vox articulata literata est illa que ab aliquo mẽtis sensu pfecta scribi põt. vt petrus. Vox articulata illiterata est illa que ab aliquo mẽtis sensu pfecta scribi nõ põt. vt gemit9.

¶ Vox inarticulata similiter est duplex. Literata et illiterata. Literata vox et inarticulata est illa que a nullo mẽtis affectu pfecta scribi põt. vt coax. cra. Illiterata et inarticulata est illa que a nullo mẽtis affectu pfecta scribi nõ potest. vt tumult9. Litera dr a litura. vt a legẽdo. q̃si legitera. q; legẽdi iter põbet.

¶ Literis accidunt tria. Nomen quo appellantur. Figura qua depingũtur. Potestas qua valent. Litere in hoc distãt ab elemẽtis: q; elemẽta ppe sunt ipse literaq; nunciationes/litere vero figure: sed confunduntur.

¶ Litere sunt in alphabeto due et viginti. scilz. A.b.c.d.e.f.g.i.k.l.m.n.o.p. q.r.s.t.v.x.y.z. Ex his q̃nq; sunt vocales. a.e.i.o.u. Vocales ideo dicte: q; plenam p se vocẽ facilt p. Vocalis greca est x in grecis (nõ aũt latinus) scribitur dictionibus. vt tityrus. Ceteras consonãtes appellamus. q̃si cum vocalibus

Kenyon.
Dec 21st 1948.

1. De Octo Partibus Orationis A⁴ B⁶ C⁴. Device McK 3B.
25505
1527 Complete. unique
Not in STC or Bennett. Corresponds to Group III

2. De Nominum generibus A⁴ B⁶ C⁴ Border McK+F. 11. Device McK 3B
April 1525
Not in STC or Pafort. complete. Cracow Dulwich
25486 Corresponds to Group III

3. De Verborum preteritis et Supinis A⁴ B⁶ C-E⁴ Border McK+F. 11
c. 1524 N.D. Device McK 53
NOT STC 25569 complete. Dulwich
Bennett Group 2.

4. De Heteroclitis nominibus A⁶ B⁴ Border McK+F 11 Device McK 53
c. 1525 1527
STC 25471 (BM) complete. also Copenhagen
See Pafort.

5. De nominum declinatione A⁴ B⁶ C⁴ Border McK+F 11 No device
30 Jul 1525 complete also Dulwich Copenhagen
STC 25451 (BM) Bennett Group III

6. Syntaxis A⁴ B⁶ C-I⁴ Border McK+F 11. Device 3B
16 May 1525 Complete Cracow Copenhagen Dulwich Pembroke
Not in S.T.C.

7. De Syllabarum quantitate A⁴ B⁶ C⁴ D⁶ E⁴ F⁶ G⁴ H⁶ J⁴ K⁶ L⁴ M⁶
24 Jul 1522. Border McK+F 11 No device Bodl Cracow Dulwich HN
~~NOT~~ STC 25517 (Bodl) See Bennett. complete Group III

8. De Synonymis A⁸ B⁶ C⁸ D⁶ Device McK 44
1520 Complete. See Pafort Nor Dulwich
STC 25529 (WLC)

9 De Metris A⁸ B⁶ C⁸ Device McK 9
1515 complete also C5
? STC 25478 (BM) PML

10 Vulgaria 1525/6 A-M⁴ 48ll lacking Sig. B
STC 25575 (BM) Border McK+F. 7 No device.

Nos 4, 5, 9, 10 extracted from this volume & sold to Cambridge University Library.

C. 142. bb 25.
1 - 6.

¶ Roberti VVhitintoni alma in vniuersitate Oxoniensi Laureati de octo partibus orationis opusculum: iterum recognitum.

¶ Authoris distichon.

Grammatice fautrix reliquas dat adire sorores.
Pegasidum pulses hac sine sero fores.

¶ Facundissimi Remacli florentis hexastichon.

Grammaticen quisquis magnam aspernaris auenam
Nec cupis e tanto grammine principium.
Lege itidem parili reliquas post pone sorores
Quas tibi Mnemosynes sancta propago dedit.
Prima trahit patrius primordia diua loquendi
Ad sociasq; huius ianua prima patet.

Grammatica est congrue loquendi scientia: recteq; scribere docens. vsu/ ratione/ authoritateq; cõstans. Grammatica dr a grãma grece qđ latine dr litera. Laue dicas et icos scientia. qr ica adiectio siue ptraxio est in grãmatica. vt icus in heroicus. gallicus. ic. ¶ Grammatice partes sunt quattuor. scilz Litera/ syllaba/ dictio. et oratio. Cui⁹ sensus sic accipiendus est q prima pars grammatice sit de litera. scda de syllaba. tertia de dictione. quarta de oratione. Grãmatice partes.

¶ Litera est minima pars vocis cõposite ex literis q̃ scribi potest indiuidua. Litera.

¶ Vox est repercussio aeris a ꝛ vocalem artetam auribus accidens. Vox dr a boo as, mutata b in v. et vltima o in x versa. Vox est duplex. articulata et inarticulata. Vox articulata est que ab aliquo mẽtis sensu pficiscit. vt petrus gemitus. Vox inarticulata est q̃ a nullo mẽtis sensu pficiscit. vt sonit⁹ coax. Vox.

¶ Vox articulata est duplex. scilz literata et illiterata. Vox articulata literata est illa que ab aliquo mẽtis sensu pfecta scribi põt. vt petrus. Vox articulata illiterata est illa que ab aliquo mẽtis sensu pfecte scribi nõ põt. vt gemit⁹.

¶ Vox inarticulata similiter est duplex. Literata ꝛ illiterata. Literata vox et inarticulata est illa que a nullo mẽtis affectu pfecta scribi põt. vt coax. cra. Illiterata et inarticulata est illa que a nullo mẽtis affectu pfecta scribi nõ potest. vt tumult⁹. Litera dr a litura. vt a legẽdo. q̃si legitera. qr legẽdi iter pbet.

¶ Literis accidunt tria. Nomen quo appellantur. Figura qua depingũtur. Potestas qua valent. Litere in hoc distãt ab elemẽtis: q elemẽta ppe sunt ipse literaꝝ nunciatões/ litere vero figure: sed confunduntur.

¶ Litere sunt in alphabeto due et viginti. scilz. A.b.c.d.e.f.g.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.v.x.y.z. Ex his qnq; sunt vocales. a.e.i.o.u. Vocales ideo dicte: qr plenam p se vocẽ faciũt q. vocalis greca est ꝛ in grecis (nõ aũt latinus) scribitur dictionibus. vt tityrus. Ceteras consonãtes appellamus. q̃si cum vocalibus

Cõsonãtes. sonantes. Sunt autem sedecim. b. c. d. f. g. k. l. m. n. p. q. r. s. t. x. z. ℔ non est litera: sed aspirationis nota. Cõsonantes diuidũtur in mutas et semiuocales.

Mute. Mute sunt nouem. b. c. d. f. g. k. p. q t. Mute autem ideo dicte: quia respectu

Semiuocales. aliarum literarum parum sonãt. ¶ Semiuocales sunt septem. l. m. n. r. s. x. z.

Liquide. Ideo semiuocales. qr plenã vocem non habẽt. Ex his due sunt liquide. l. ⁊ r. aliqñ etiã m. n. ⁊ s. Quas ideo liquidas appellamus. qr post mutas posite faciunt precedentẽ syllabã breuem esse cõmunem: vt pharetra ⁊ pharetra media longa vel breui.

Diphthongus. ¶ Diphthongus est cõglutinatio duaꝝ vocalium vim suã seruãtium in eadem syllaba. Diphthongi sunt quinq. ae. oe. au. eu. ⁊ ei. harum due scribunt et nõ ꝓferunt ae ⁊ oe. Au. eu. ⁊ ei. scribũtur ⁊ ꝓferunt. vt audio/euge/⁊ hei.

Syllaba. Virg. Hei mihi q̃lis erat. ¶ Syllaba est vox literalis: que sub vno accentu et vno spiritu indistãter ꝓfertur. Accidunt syllabe quattuor. Tenor/ spiritus tempus/⁊ numerus literaꝝ. Tenores. i. accẽtus sunt tres. Acutus/ grauis/⁊ circunflexus. Spiritus duo sunt. Asper/ et leuis. Tempora sunt tria. Breue/ longum/ et cõmune. Numerus: quia syllaba cõstare potest ab vna ad sex

Dictio. literas. vt a/ab/abs/stra/trans/stripe. ¶ Dictio est ꝓpria pars oronis cõstructe. i. in ordine posite: pars aũt quãtum ad totum intellectum.

Oratio. ¶ Oratio est ordinatio dictionũ cõgruam ꝓfectãq; sententiã demonstrans. Oratio est duplex. Grãmatica que constat ex nomine ⁊ verbo. Et rhetorica que constat ex sex partibus: hoc est exordio/ narratione/ diuisione/ confirmatione/ confutatione/ et conclusione.

Pars orationis est vox indicans mentis cõceptum.

Partes orationis sunt octo. Nomen/ pronomen/ verbum/ participium/ aduerbium/ coniunctio/ prepositio. et interiectio. Ex his octo partibus quattuor declinãtur. scilz nomen/ pronomen/ ⁊ participium cũ casu. verbum ꝓ tẽpora et modos. Reliquę sũt indeclinabiles. ¶ Nomen est pars

Nomen. oratiõis cum casu corpus aut rem ꝓprie coĩter ve significãs. Nomen dicit a notamine: q hoc notemus vnius cuiusq; qualitatem.

Subst̃atiuũ. ¶ Nominum. alia sunt substãtiua. alia sunt adiectiua. alia vero relatiua. Substãtiuum est qđ in oꝛone ꝓ se subsistere põt: ⁊ vnico vel duob9 articulis

Proprium. ad summum inflectit. vt hic magister. hic et hec sacerdos. Substãtiuum est duplex. ꝓprium et appellatiuũ. Proꝓium est qđ rem singularẽ et non cõem sigt. vt Petrus. Roma. Tyberis. ¶ Proprium nomẽ est quadruplex. prenomen/ nomen/ cognomen/ et agnomen. Prenomen est quo vsi sunt Romani et Sabini reuerẽtie vel amicitie causa. vt Quintus. Aulus. Titus. Nomen ꝓprium est qđ primo alicui rei indicatur. vt Andreas. Cognomen est cognationis nomen. vt Scipio. Agnomen est qđ alicui ab euentu imponitur. vt Romanus. Affricanus. Nomen proprie proprium natura sua careat plurali. vt patet in hoc versu.

Propria deficiunt plurali significanter.

¶ Quatuor tñ modis ꝓpria noĩa pluraliter declinari possũt. Primo modo causa euentus. vt qñ euenit plures eodem noĩe appellari. vt duo fuerũt Plinii. maior et minor. Scõo partitiõis gratia. vt Galliarum. altera est superior/ altera citerior. Tertio authoꝛ vsu. Marcia. cui nomen fuit. Sũt Mecenates/ sũt Flacci/ sũtq; Marones. Quarto opinionis causa. vt in illo Virgi. Quid tau-

BL

30. 12. 75

tum oceano properāt se tingere Soles. Opinionē vulgi imitatus est qui vno quoq; die nouum solem oriri opinabantur.

Propria plurali quandoq; petunt variari.

Euentus causa vel quum partio detur.

Vsus et authorum vel opinio cum varietur.

¶ Appellatiuū est cuius sīgtum naturaliter cōe est multoꝝ: vt homo/leo/arbor. Appellatiuum est multiplex. Corporale: qđ corpus sīgt. vt homo/lapis. Incorporale: quod corpus non sīgt vt aīa virtus. Appellatiuū. Corporale.

¶ Omonymum. i. equiuocum est qđ non significatione sed voce conuenit. vt canis/cancer. Omonymum

Synonymū est qđ nō voce sed significatiōe cōuenit. vt ensis/mucro gladi9. Synonimum

Ad aliq̄d dictū est cui9 sīgtū ad aliud dependētā: sed tñ posito eo non ponit illud ad qđ dependet. vt nox dies. dexter siniſter. Gentile est qđ gētem sīgt. vt Grecus Italus. Patrium est qđ a patria sumit. vt Romanus a Roma. Ad aliquid dictum.

Interrogatiuum est qđ cum interrogatiōe ꝓfertur. vt quis? Infinitum est qđ incertum sīgt. vt quisquis/quicūq;. Collectiuum est qđ in singulari multitudinem sīgt. vt populus. Diuiduum seu distributiuum est qđ a duobus vel pluribus ad singulos relationē habet. vt vterq;/alter. alteruter/quisq;/oīs/singuli. Partitiuum nomen est qđ partitionē sīgt. vt quidā/vllus/aliquis. Generale est qđ in diuersas species diuidi potest. vt aīal/arbor/Speciale est qđ altera pars diuisionis a gñe est. vt equus/laurus/pyrus. Factitium est qđ a sonoꝝ ꝓpetate factū est. vt turtur/grus/tintinabulum. Absolutum est qđ per se intelligi pōt. vt deus ratio. Temporale est qđ tempus sīgt. vt mensis annus. Locale est qđ locū vel spaciū sīgt. vt ꝓpinquus longinquus. Greculum est qđ totū grece est declinatiōi. vt pan/panos/calypso/calypsus. Latinulū est qđ totū in latinā regulā cōuersum est. vt pollux/cis. Notum est qđ greca latinaq; forma est. vt achilles. Numerale est qđ nūerum sīgt vt vn9 duo. Numerale est quintupler. Cardinale. ordinale dispartitiuum. ponderale. t multiplicatiuum. Nomen nūerale cardinale est qđ solū nūerum sīgt. vt vnus. duo. tres. decē. octodecim. duodeuigīti. decē t octo. nouēdecim. vndeuiginti. vel decē et nouē: viginti centum. mille: duo millia. tria millia. et ꝑ q̄t. vt habeo decē talēta q̄t tu. Nūerale ordinale est qđ ꝓter nūerum sīgt etiam ordinē. vt primus. scōs. tertius. vigesimus vel viceſimus. trigesimus vel triceſimus. centeſimus. milleſim. us. et sīlia: et referunt ꝑ quotus. vt sum ꝑmus in classe mea quotus tu in tua. Nūerale dispartitiuum est qđ ꝓter sīgt etiā partitionē seu diuisionē. vt singuli. bini. terni. quaterni. quini. vicēni. centēni. millēni. et referunt per quoteni. vt per vrbem terni insistimus quoteni vos. Ista nomina dispartitiua (vt vult Priscianus) solum pluraliter declinantur. vt in plurali nominatiuo singuli/e/a. quateni. e. a. tē.

¶ Ponitur interdum bina pro duo. terna pro tria. tē. Quotiēscunq; substātiua qbus iūgunt declinant tātum in plurali. vt binas. ternas. denas. literas: nam duos. tres. decem non licet dicere: poete tamen cum aliis substantiuis vsurpant. Virgilius. Bina manu lato crispans hastilia ferro.

¶ Excipitur secundum Iallam pondo: nam habemus dicere duo pondo. et milia pondo argenti.

Ponderale. ¶ Numerale ponderale est qđ preter numerum sigt etiã qualitatem ponderis vel mẽsure. vt simplus/duplus/quadruplus/vigecuplus/cẽtuplus/millecuplus. Et referũtur p quotuplus. vt egyptus reddit triticũ centuplum quotuplum nõ reddit italia.

Multiplicatiuum. ¶ Numerale multiplicatiuum siue diuisiuum forme est qđ preter nũerum multiplicationẽ forme sigt: vt simplex/duplex/triplex/quadruplex/nonuplex/decuples/vigecuplex/centuplex/millecuplex. et referunt per quotuplex. vt habeo vestem triplicem quotuplicem tu non habes.

Hec noĩa diuisiua forme ponunt aliqñ p primatiuis et ppũ qñ iunguntur nominibus plurali carentibus. vt triplex fumus domo egreditur.

Et noĩa dicunt nũeralia qbus vtimur in numerãdo. vt vnus. duo. tres. singuli. bini. terni. et nũeralia aduerbia. vt semel. bis. ter. q̃ter. atq; alia hmõi ĩ quibus notãdum est q in cõpositĩ citra viginti si copula interceserit maior nũerus semp precedet. vt decem/septem et octo. Si aũt nulla intercedat copula/minor nũerus semp precedet. vt septemdecim octodecim. Supra viginti aũt vsq; ad centũ vt maximus est qsq; nũerus ito in p̃mo loco ponet. vt viginti vnus/viginti duo. vigĩti tres. Sed si copula intercedatis nũerus preponet q minor est vt vnus ⁊ vigĩti. duo ⁊ vigĩti. ⁊c. vt Cicero Plato vno et octogesimo anno scribẽs est mortuus. Idẽ Leontinus gorgias centũ ⁊ septem cõpleuit annos. Ex qbus Cicero. verbis manifeste colligit ante cẽtum preponi nũerum minorem post centũ p̃o postponi. Eodẽ mõ loqmur supra viginti millia vsq; ad centũ millia. vt milites nostri ser ⁊ viginti millia erãt. vel milites nostri erãt vigĩti sex millia. vel milites nostri erãt vicies sexies mille/vel militũ nobis erãt viginti sex millia. Etenĩ hec noĩa dũ copula carẽt cõposita vidẽtur. vt vndecim. duodecim. septemdecim. vigĩti vn. vigĩti duo. et similia: quẽadmodũ illa. vndeuigĩti. q̃si vno dẽpto de vigĩti: ⁊ sigt decẽ ⁊ nouem.

In arius. Sunt preteres numeralia vnarius. binarius. ternarius. vicenarius. ⁊ similia que denotãt non multiplicationem sui sed numerum aliarũ rerum que nõ nominatur. vt lapis cẽtenarius. non q cẽtuplus sit: sed cẽtum librarũ. homo centenarius: non q sit centũ geminus: sed habet centũ annos.

In ennis. Alia sunt que significãt nũerum annorũ. vt biennis. triennis. quadriennis. q̃nquẽnis. sexennis. septẽnis. octennis. nouenns. decẽnis. et vt q̃dam volũt adduũt his vndecennis. vndecennis. et duodecennis. Reliqua p quorundã iudicio non sunt in vsu et referuntur p quotennis. vt sum decẽnis/quotennis tu.

In enus. A predictis fiunt substãtiua biennium. triennium/quadriennĩ. quinquẽnium. sexennĩ. septẽnium. octennĩ. nouẽnĩ. decẽnium. Similiter dicimus binus. trinus quadrimus. Itẽ anniculus. bimulus. trimulus. quadrimulus. Quẽadmodũ dicẽdum est de noĩbus ita dicendũ est de aduerbĩs. vt semel. bis. ter. quater. q̃nquies sexies. ⁊c. vigecies trigecies. quadrigecies. quinquagecies. sexagecies. septuagecies. octuagecies. nonagecies: p quib9 dicimus vicies. tricies quadragies. q̃nquagies. sexagies. septuagies. octuagies. nonagies. cẽties. ducenties. millies. et referũtur per quoties. vt ter legi ẽtrgt. quoties tu.

Adiectiuum. ¶ Adiectiuum est qđ per se subsistere non potest: nisi positum in neutro genere substãtiuato. ⁊ p tres voces seu articulos variat. vt bonus/bona/bonũ. hic hec et hoc felix. Adiectiuorum tres sũt spẽs. alia sũt pura declinatione. cõstructione. et significatiõe. vt albus. alba. albũ. hic. hec hoc felix. Alia sũt adiectiua significatiõe. et sbstãtiua declinatiõe ⁊ ꝯstructiõe vt pz ĩ his ꝑsib9.

Degener et pauper dives sospes locuples pos.

Impos hebes compos teres iniques atq; superstes
Vber dis ales: iungas his a pede nata.

¶ Alia sunt adiectiua declinatiõe et substãtiua significatiõe et ostructiõe. vt partitiua/distributiua/interrogatiua/z infinita ptitiue posita: q̃ aliter sumpta semp adherẽt substãtiuis: vt q̃s homo/q̃s hoim: quidã ciuis/q̃dã ciuium.

¶ Itẽ adiectiuoꝝ: quedã sũt qualitatiua: quedã quãtitatiua. Qualitatiuum est qđ qualitatẽ sig̃t: vt bonus malus. Quãtitatiuum est qđ quãtitatẽ sig̃t: vt magnus longus. ¶ Adiectiuoꝝ que sig̃nt quãtitatem alia sig̃nt quãtitatem cõtinuam. vt magnus longus. ⁊c. alia discretã. Ex his que sig̃nt quãtitatem discretã alia sig̃nt quãtitatem discretã absolutam vt vnus duo tres. vnarius biennis. ⁊c. Alia sig̃nt quãtitatẽ discretã ordinalem. vt primus secũs. ⁊c. Alia sig̃nt quãtitatem discretã distributiuã vt dispartitiuã. vt bini terni. Alia sig̃nt quantitatem discretã põderalem. vt simplus duplus. ⁊c. Alia significãt quãtitatem discretã multiplicatiuam forme. vt simplex dupler. ⁊c.

¶ Relatiuum est qđ rem ante dictam iterum refert. Relatiuum est duplex: substantie et accidẽtis. Relatiuum substantie est qđ ante cedẽs substãtiuum refert. Sunt aũt relatiua substãtie tredecim. vt pz in his versibus. Relatiuum.

Qui quæ quod suus ipse sui sic alteris idem
Ille alius reliquus simul ambo cætera vterq;.

¶ Relatiuum substantie est duplex: identitatis/ et diuersitatis. Relatiuum substantie idẽtitatis est illud qđ idẽ cum suo refert antecedẽte. Sunt aũt relatiua substãtie idẽtitatis nouem. qui. que. qđ. i suus. ipse. sui. ille. idem. ambo. et vterq;. ¶ Relatiuum substãtie idẽtitatis est duplex. reciprocum et non reciprocum. Reciprocum relatiuum est quod in se sui significationem reflectit. vt Cato defẽdit se. Sunt aũt relatiua reciproca duo: sui et suus. Non reciprocum relatiuũ est qđ in se sui significationẽ non reflectit: vt Cato defendit illum. Sunt aũt non reciproca relatiua septem. qui. que. qđ. is. ipse. ille. idẽ. ambo. et vterq;. ¶ Relatiuum substãtie diuersitatꝫ est illud qđ diuersa a suo refert añcedẽte. vt doctorum: alius legit. alius scribit. Sunt aũt relatiua substãtie diuersitatꝫ quattuor. alius. alter. reliquus. et cetera. ¶ Relatiuum accidentis est illud qđ antecedẽs adiectiuum refert. vt ego sum albus qualis es tu Sunt aũt relatiua accidentis decem. vt pz in his versibus.

Quot qualis quantus quotuplex quotus atq; quoteni
Et quotuplus cuius cuias his iunge quotennis.

¶ Qualis est relatiuum accidentis qualitatiuum. qꝫ qualitatem sig̃t cui respõdent nõia adiectiua eandem qualitatem significãtia. vt iustus qualis cesar. Ad hanc speciem reducitur cuiusmodi. Qualis.

Quantus est relatiuum quantitatiuum. qꝫ quantitatem sig̃t. cui respondent nõia adiectiua eandem quantitatem sig̃ntia. vt sum longus quantus tu. Quantus.

Quot est relatiuum numerale absolutum. qꝫ quantitatem discretã numeralem absolutam sig̃t. cui respõdent nõia nũeraria cardinalia. vt natus sum annos sedecim quot tu. Quot.

Quotus est relatiuum ordinale. qꝫ quãtitatem discretã ordinalem sig̃t cui respondẽt nõia ordinalia. vt primus fũ in classe mea quotus tu in tua. Quotus.

Quoteni est relatiuum diuisiuum siue disparatiuum. qꝫ quãtitatem in pares numeros diuisam significat. cui respondent nomina diuisiua siue disparatiua. vt imus bini quoteni vos. Quoteni.

Quotennis. Quotennis est relatiuum annale: quia quantitatem discretam annorum sig̃t: cui respondent nomina numeralia vel ex numeralibus et anno composita. vt sum decennis: vel decem annorum quotennis tu.

Quotuplex. Quotuplus est relatiuum ponderale: q; quantitatem discretam põderis vel mensure sig̃t: cui respõdent noĩa põderalia. vt egiptus reddit triticum centuplum quotuplum non reddit italia.

Quotuplex. Quotuplex est relatiuum diuisiuum seu multiplicatiuum forme: q; diuisionem seu multiplicationẽ forme sig̃t: cui respõdent noĩa multiplicitatem significãtia: vt habeo duplicem vestem quotuplicem tu non habes.

Cuius. Cuius est relatiuum possessiuum: q; possessorem sig̃t: cui respõdent noĩa vel ꝓnoĩa possessiua vel gẽtis ꝓpriorum q̃uis substãtiuoꝝ vt hic equus est patritus vel patris cuium est frenum.

Cuias. Cuias est relatiuum patrium seu gẽtile: q; gentem vel patriã sig̃t: cui respondent noĩa gentis seu patrie: vt sum anglicus cuias es tu.

¶ Relatiua que inciplũt a ci vel a q; tribus modis ponũtur. Relatiue. vt ego sum albus q̃lis es tu: noui cuiusmodi homo es. sum magn9 quãt9 es tu. romanus cuias es tu. Interrogatiue: vt q̃lis es tu? quãtus es tu? quotũ annum agis? q̃t nũmos habes? Infinite: vt nescio quantus sis / cuias sis / aut cuia filia sit hec puella. Relatiua que inciplũt a tribus modis ..cipiũtur. Relatiue copula mediãte. vt ego sum magn9 et tant9 est plato. habeo multos discipl'os ⁊ tot habet Socrates. Redditiue: hoc est loco antecedẽtis: vt ego sum talis et tant9 q̃lis et quant9 est iste. Infinite: qñ sequit coniuctio q; vt vt / vt ego sum talis et tant9 vt non egeam opa tua. Ego cupio talis esse vt videar felix. Hoc etiã modo sumũtur istiusmodi / eiusmodi / illiusmodi. Reperiũtur alia relatiua geminata / vel assumẽtia sibicũq; vt quotq̃t / q̃tcũq; / qualisqualis / q̃liscũq; / quãtusquant9 / quantuscũq; / cuiascuias / cuiascũq;. Quis etiam geminat. vt quisquis / et qui assumit sibi cũq; vt quicũq; q̃ ꝓprie posita vim habẽt ipsius relatiui simul cũ añcedẽte distributiuo. vt quisq̃s vel q̃cũq; legit discit. i. oĩs q̃ legit discit. Ponunt etiã aliqñ ꝓ ipso relativo tñ. vt deus oĩa quecũq; voluit fecit: ꝓ que voluit. Et ꝓ distributiuo tñ. vt ego di' go quẽcũq; hoĩem. i. oẽm hoĩem. Ponũtur etiã infinite. Vir. Quicq̃d erit superãda oĩs fortuna ferẽda est. Dictiones geminate eque sig̃nt ac si assumerent sibi cũq; vt quisq̃s. i. qui cunq; / vbiubi. i. vbicũq;. vtut. i. vtcũq;. Itidem quedã aduerbia aliqñ sumũtur relatiue / interrogatiue / ⁊ infinite. vt vbi. vnde. quo. qua. quum. qñ. quorsum. quousq;. de q̃bus exempla sunt facillima inuẽtu. Preterea istoꝝ añtecedẽtis nonnũq; sumũtur relatiue. vt fui apũd forũ et ibi sursum deo: sum mihi quesitus es. Sic etiam fit de reliquis.

Species. ¶ Nomini accidunt sex, Species / genus / nũerus / figura / persona ⁊ casus. Species est qua cognoscitur primitiuum a derivatiuo. Species est duplex primitiua / ⁊ derivatiua. Primitiua species est cũ dictio a nullo alio deriuat. vt Roma mons. Derivatiua est cũ dictio ab alio deriuat. vt romanus motanus. Ubi notãdum est vt quoties res verbi precedit rem noĩs nomẽ deriuat a ꝓbo. vt a scribo scriba. vbi aũt ediuerso fit ꝓbum descẽdit a noĩe. vt ab armis. armo / as.

Derivatiuoꝝ species. Derivatiuoꝝ species sũt decem. scilz. patronymicũ / possessiuũ cõparatiuum / superlatiuum / diminutiuũ / ꝓbale / participiale / a..erbiale / patronymum ⁊ denominatiuum.

Patronymicum. Patronymicum est qõ significãter a patrũ deriuatur noĩbus ꝑm grecã formam ⁊ sig̃t cũ gtõ primitiui filium vel nepotem / filiam vel neptem. vt Eacides filius vel nepos eac..ed multa ab alĩs formantur: abusiue tamen vt infra dicetur.

Possessiuum est qō cum gtō principali sīgt aliquid ex his que possidentur. vt regis domus. i. domus regis. Comparatiuum est qō cū intellectu positiui vel cum aliquo participe sensus magis aduerbium sīgt. vt fortior. i. magis fortis. Superlatiuum est qō ad plures sui gñis ꝓparatu supponit oībus vt per se ꝑfectum intellectū habet positiui cum valde aduerbio. Diminutiuum est qō diminutionē sui ꝑmitiui absolute demōstrat. vt rex regulus. Verbale est qō a verbo deriuat. vt ab exulo exul. Participale est qō a participio nascit. vt a lectus lecti/lectio. Aduerbiale est qō ab aduerbio deriuat. vt cras crastinus. Paronymum est qō ab alio quodā trahit et nihil de memoratis supra sīgt. vt ab equus eques. Denominatiuum est qō a primitiui voce non ab aliqua speciali significatiōe sic appellat. Ita oīs dictio casualis a quacunq; dictiōe deriuet pōt dici denominatiuū. Possessiuus.

¶ Genus est vel videt esse discretio sexus. Genus.

¶ Genera noīa sunt septem. scz masculinū/femininum/ neutrū/cōe/duorū/cōe trium/dubium/ꝫ epicenum. ¶ Masculinum est cui preponit articulare. hic. vt hic cesar. Femininum est cui preponitur articulare hec. vt hec tullia. Neutrum est cui preponit articulare hoc. vt hoc aīal. Cōe duoꝝ est cui preponunt articularia copulata hic ꝫ hec. vt hic et hec homo. Cōe trium generꝝ est cui preponunt articularia copulata hic ꝫ hec ꝫ hoc. vt hic ꝫ hec ꝫ hoc felix Dubium vel incertum genus est cui sub distinctione preponuntur articularia hic vel hec: vt hic vel hec dies.

Promiscuum vel epicenum genus est quod sub vna voce ꝫ vno articulo cōprehendit animata vtriusq; sexus. vt hic passer/hec aquila.

¶ Numerus est accidens dictionis quo fit discretio quantitatis. Numerus.

Numerus est duplex. scilz singularis et pluralis.

Singularis numerus est quātitas qua dictio vnitatem sīgt. vt homo.

Pluralis nūerus est quātitas qua dictio multitudinem sīgt. vt homines.

¶ Figura est dictionū simpliciū cōpositaꝝ vel decōpositarum discrimen. Figura.

Figura est triplex simplex/composita/et decomposita.

Simplex figura est qñ dictio cum alio non componit. vt animus.

Cōposita est cum dictio a duobus vel pluribus fiat. vt magnanimus/inexpugnabilis. Decomposita figura est cum dictio a cōposita dictione deriuetur. vt magnanimitas. ¶ Nomina et relique partes orationis componuntur quattuor modis. Primo modo ex duobus integris. vt suburbonus. Secundo modo ex duobus corruptis. vt efficax municeps. Tertio modo ex integro et corrupto. vt ineptus/insulsus. Quarto modo ex corrupto et integro. vt nugigerulus. Aliquando ex compluribus. vt inexpugnabilis/imperterritus. Cōpositio.

In cōpositis ex duobus rectis ambo ntī declinantur. vt hec respublica/huiꝰ reipublice. Alteruter aūt viginti vnus/viginti duo/viginti tres/et ꝑ opinionē quorundā etiam Leopardus ſm postremum rectū variant: vt alteruter/tra trum: alterutrius/alterutri. viginti vnus/a/um. viginti vnius. ⁊c. In vsurpatiōe huiꝰ nois viginti vnus si substātiuū p̄cedat tūc debz ꝑaliter sumi. vt habeo denarios viginti vnū: sin postponat debz singlariter sumi. vt habeo viginti vnū denariū. Boeti. in arithme. Si septies tres addātur in viginti vnū nūerū cadūt: nō enī dixit in viginti vnū nūeros. Itidē viginti vnus caret plali nūero: nisi qñ iūgit substātiuo carēti singlari. In oppositis ex recto et obliq̄ recto mōmodo variat: vt hic tribunus militū/huiꝰ tribuni militū. In oppositis ex duobus obliq̄s/ambo obliq̄ penitus indeclinabiles sunt. vt hmōi.

¶ Persona est accidens quod de agentis qualitate loquitur. Persona est triplex. prima/scda/et tertia. ¶ Prima persona est que de se loquit. et duobus ꝓnoibus accidit. ego et nos cū suis obliquis. Scda persona est illa ad quam dirigit sermo. et duobus ꝓnoibus accidit: tu ⁊ vos cum suis obliquis: et vocatiuis casibus. Tertia persona est illa de qua fit sermo. ⁊ accidit oibus casualibus preter ego nos tu ⁊ vos cum suis obliquis ⁊ vocatiuis casibus.

Casus.

¶ Casus est variatio noīs: vel aliarum dictionū per mutacionem nouissime syllabe. Casus dr a cadēdo q̄ q̄si a recto cadere videatur. Aī rectus abusiue dr casus q̄ cadēs a sua terminatione in alias facit obliquos casus.

¶ Casus noīm sunt sex. Noīatiuus qui et rectus dr. gtūs qui et patrius siue possessiuus. dtūs qui et acquisitiuus. actūs qui et causatiuus. vctūs qui ⁊ salutorius. ablūs qui et sextus dr. ¶ Noīatiuus sī rectus est qui rem noīat verbum vt plurimum precedēs. Genitiuus siue possessiuus est qui ceterorū casuum est generator et possessionem domonstrat: necnon ⁊ per eum possessiuus et patronymica resoluunt. Datiuus est q̄ aliq̄d dari vel acquiri significat. Accusatiuus est cui aliquid causari et in causa esse ostendit. Vocatiuus est qui vocationem vel salutationem sigt. Ablatiuus es cui aliquid auferri demonstrat: hic quoq; latinus dicitur q̄ lingue latine ꝓprius est. Quanq̄ casus ab alīs significationibus noīs sumere possunt a notionibus tamen ⁊ frequentionibus sumpserunt nomina sua (teste Prisciano).

Forme casuales.

¶ Forme casualis est sextuplex nomen. Monoptotum/diptotum/triptotum tetraptotum/ pentaptotum/⁊ heraptotum. Monoptotum est q̄d vnā vocem habet per oēs casus siue singulares siue plurales siue q̄ usq; numeri vt sinapi/gummi/cepe/pondo/cete/pedum. et literarū noīa. et nūerorum noīa a quattuor vsq; ad centum. Diptotum est q̄d duos varios casus in declinatiōe habet. vt fors forte. tabi tabo. Triptotum est q̄d tres. vt templum/pli/plo. Tetraptotū est q̄d quattuor. vt gener/ri/ro/rum. Pentaptotū est q̄d q̄nq;. vt dūs/ni/no/num/ne. Heraptotū est q̄d sex. vt totus/tius/ti/tum/te/to.

De pronominibus.

Pronomen est pars orationis declinabilis quæ pro noīe posita psonam recipit. Pronomen dr a pro ⁊ noīe: q̄ ꝓ eo ponitur in oīoe. ¶ Quindecim sunt ꝓnomina Ego. tu. sui. ille. ipse. iste. hic. ⁊ is: meus. tuus. suus. noster. vester. nostras ⁊ vestras. Ex his quattuor tantum habent vocatiuos casus. tu meus noster et nostras.

Deficiunt quinto casu pro nomina cuncta
Tu meus et noster cum nostras exc ꝓiuntur.

Species.

¶ Pronomini accidunt sex. Species/genus/nūerus/figura/psona ⁊ casus. Species est qua cognoscit primitiuum a derivatiuo. Species ꝓnoīm est duplex. Primitiua et derivatiua. Primitiua ꝓnoīa sunt octo. Ego/tu/sui/ille/ipse/iste/hic/ et is. Primitiuorum species sunt tres. Demonstratiua relatiua/modo demōstratiua, modo relatiua: ego ⁊ tu sūt semp demōstratiua. sui semp relatiuum. Alīs sunt modo demōstratiua. modo relatiua.

Derivatiua seu possessiua ꝓnoīa sunt septem. Meus/tuus/suus/noster/vester/nr̄as ⁊ vr̄as. Et sunt oīa demōstratiua preter suus q̄d est semp relatiuū.

Genus.

¶ Oīa ꝓnoīm sunt quinq;. Masculinum/femininū/neutrum/cōe duoq; ⁊ cōe trium. Masculinum est q̄d rem masculini gr̄is refert vel demōstrat. vt hic. Femininum est q̄d rem feminini gr̄is refert vel demonstrat. vt hec. Neutrum est q̄d rem neutrius generis refert vel demonstrat. vt hoc.

ōe duorum est qđ cōis gñis duoꝝ refert vel demōstrat. vt hic ⁊ hec nras.
ōe trium est qđ rem oīs gñis refert vel demonstrat. vt ego. tu. sui.
ronoia demōstratiua eiusdē sunt gñis cuius sunt res per ea demōstrate.
figura ꝓnois est duplex. Simplex: vt is. Composita. vt idem. licz idētidem
ōponat ab is et idē. Aliqñ est aduerbium ⁊ frequēter sīgt. ¶ Persona pro-
oīm est triplex. Prima vt ego. scōa vt tu. tertia vt ille. Casus ꝓnoim sunt
x vt in noīe. ¶ Declinationes ꝓnoim sunt quattuor. Prima declinatio pro
oīm est cuius gtūs ⁊ datiuus singulares in i desinunt (licz gtūs olim etiā in is
erminabat) vt ntō ego/gtō mei (olim etiā mis) dtō mihi. Huius aūt declina-
tionis ꝓnoia sunt tria. ego. tu. sui. Algtō mei dcrinat meus/mea/meū. A gtō
ui. tuus. tua. tuum. A gtō nostri. noster/nra/nrm. ⁊ nostras. A gtō vestri ve-
ster. stra strum ⁊ vestras. A gtō sui. suus. sua. suum. Scōa declinatio ꝓnoim
est cuius gtūs singularꝫ desinit in ius vel ius. ⁊ dtūs in i vel in c. Huius de-
clinationis sunt qnqꝫ ꝓnoia. Ille/ipse iste/hic/et is. Sunt quoqꝫ octo noia q̄
ꝫm hāc declinationē variant. Unus. totus. solus. vllus. alter. alius. qs. ⁊ vter
et ab eis cōposita et ꝙcatiuis carēt: ꝓter vnus. totus. solus.

Pone vocatiuos cum totus/solus/et vnus
Sed non in reliquis quorum genitiuus in ius.

Tertia declinatio ꝓnoim est cuius gtūs singularꝫ desinit in i et in e ⁊ in i. da
tiuus in o ⁊ in e et in o. Huius aūt declinationis qnqꝫ sunt ꝓnomina. Meus/
tuus/suus/noster/et vester. Quarta declinatio ꝓnoim est cuius gtūs singu-
laris in atis. et dtūs in ati. Huius aūt declinationis duo sunt ꝓnoia. nostras
et vestras. Et hoc modo (Perotto ⁊ Pomponio restribus) variant. Noīatiuo
hic et hec nostras et hoc trate. gtō huiꝰ nostratis. ⁊c. quo etiam modo varian
tur vestras et cuias ⁊ ablatiuum in i solo finiunt: ꝙ antiquitus nominatiuus
singularis in is et in e exiit. ¶ Cōpositoꝝ ꝓnoim tres sunt modi. Primus cū
noibus: vt huiusmodi. Scōus cum ꝓnoibus: vt istic. Tertius cum aduer-
biis: vt eccum ⁊ eccum. ¶ Tria nāqꝫ ꝓnoia cōponunt per ntōs iste. hic. ⁊ is.
Iste et hic simul cōponunt. vt istic: et declinat in oībus casibus huiꝰ ꝓnois
hic hec hoc in c terminātibꝰ. ꝓter dtm̄ singularem. ¶ Idem eadem idem
cōponit ab is ea id et hoc aduerbio demum et sequtur ꝑmitiuum. Sed neu-
trali voce rursus cōponit in ntō et actō tātum: vt idemidem qđ aliqñ aduer-
bium est frequēter sīgt. Meme/tete/sese. licz in accētu ostēdunt esse cōposi-
ta nō est cōpositio: sed quedā vocis geminatio. et acti et ablati voces sūt. sese
etiā pluralis numeri esse pōt. Preterea sunt q̄dam syllabe ꝓnoibus adiecte
met/te/pte/ ce. Met cum oībus casibus huiꝰ ꝓnois ego tam singularibus q̄
pluralibus adiungit. vt egomet/metmet. ⁊c. Adiungit etiā oibꝰ ablīs tm̄ ca
sibus huiꝰ ꝓnois tu. vt tuimet/tibimet/temet. nō recto ꝓpter differētiā huiꝰ
ꝝbi tumeo/es. Adūcit met (vt vult Priscia) ꝓnomini suimet. sibimet. semet.
Hoc etiā ꝓnomen ipse addit non solum ꝑpīis noibus. sed etiā ꝓnoibus ad
discretionē faciendā. quēadmodū p̄dicte syllabice adiectiones. vt Platoipe
vel ipseplato. egoipse/tuipse. illeipse. Te cum ntō tm̄ ꝓnois tu adiungit. vt
tute. i. tuipse. Tutemet etiā in ntō solo ⁊ vctō dicimus. Pte quinqꝫ ablatiuis
possessiuis adiungit. vt meapte. tuapte. suapte. nostrapte. vestrapte Legimꝰ
enī suopte pōdere ap o Lice. in natura. deoꝝ. Veteres enī per oīs gña hmōi
ablīs vsi sunt. Ce syllabā adūcte bāt antiqui oībus casibꝰ hic hec hoc. nouī
aūt tantūmodo his oblīs q̄ in s desinūt. vt gtō huiusce. dtō hisce actō hosce

Figura.
Persona.
Casus.
Declinatio.

Cōpositoꝝ ꝓnoim.

Met.

Te.
Pte.

Ce.

haſce/abltō hiſce:que vox inuenitur maſculina in ntō ſingulari. Terentiꝰ in eunucho. Miſce arbitrat ſuam thaidem eſſe. Rurſus cōponebāt hicce cū ne e in i ꝓ ſo: vt hiccine/heccine/hoccine ſicut illancce:iſtancē:nā illicce/illiuſce iſticce/iſtincce/illucce/iſtucce/illancce/iſtancce: veteres dicebant.

Quis aliquas recipit adiectiones quas non recipit qui: vt ꝓz i his ꝓſibus.

En ne alius num ſi depoſcunt quis ſibi ſubdi
Et qua volunt non que quoties reperitur vtrumq;
Poſt quis namq; piam non poſt qui pone putaſq̄
Dam vis cumq; libet non quis ſed qui ſibi ſubdet.
Nec qua volunt ſed que quoties reperitur vtrumq;
Quando relatiuum quodcunq; legis geminatum
Demptis quid vel quis finem per cunq; reſoluis
Quid quoniam fixum cum prole regit genitiuum
Quod ſimilem caſum quia mobile vult ſibi iunctum.

Cōpoſita cū quis.

¶ Cōponitur quis cū ſi: vt ſiquis. cum ne: vt nequis. cū alius: vt alīqs. cum en: vt ecquis n in e verſo cū nū vt: nūquis. cū quis: vt ntō quiſqs: et quicquid actō q̄cq̄d ablatō quoquo. Ser. tū declinat quiſqs geminatū in oībus caſibus. vt ntō quiſqs. gtō cuiuſcuius. dtō cuicui. ⁊c. Alia ꝓo declinātur vt eoꝝ ſimplex. qui que quod vel q̄d: niſi q in femīna voce ntī ſingularis ⁊ neutrali pluralis dicimus: ſiqua/nequa/ecquis/aliqua/nūquis: et hoꝝ abluſ nō terminat in i et alique voces ꝓlatę iſtaꝝ ꝓpter malū ſonū nō ſunt in vſu. vt quorūq̄/quaſq̄. Adūciunt etiā q̄s he particule: nā vt q̄ſnā/q̄ vt q̄ſq̄. ex quo fit vnuſquiſq̄ ſingularē tm̄ ptam vt quiſpiā. putas vt quiſputas. q̄ vt quiſq̄. Ā qui etiā deducta. vt q̄dam/quiuis/quilibet/quicūq̄/ꝓmittuū ſequunt. Aliquis/quidā/quiſq̄/⁊ quiſpiā idem ſīgnt: ſed quidā ſīgt certū. aliq̄s/quiſq̄/ et quiſpiā incertū. Oīs quiſq̄ et vnuſq̄ſq̄ idē ſīgnt: ſed in vſu differunt. quiſq̄ tūgit ſuperlatiuo aut nomini ordinali: oīs ꝓo et vnuſq̄ſq̄ poſitiuo aut cōparatiuo. Nota q̄ quiſq̄ caret gtō ꝓpter loco cuiꝰ ſingularis gtūs ſumit. vt in hoc vulgari. All the rycheſt mennes goodes are taken away. Ditiſſimi cuiuſq̄ facultates ſūt ablate. Optimi cuiuſq̄ virtus eſt laudenda.

Omnis. Quiſq̄. Vnuſquiſq̄

Quis ⁊ quid.

Quis et quid nunq̄ ponunt relatiue: ſed vel interrogatiue: vt quis es tu: q̄d agas: vel infinite: vt neſcio q̄s ſis aut q̄d agas. Quis vel q̄ aliq̄ ponuntur ꝓ qualis. Teren. Quis tibi videor. i. q̄lis videor. Itē ꝓ quāto: vt quo magis. i. quāto magis. Item ꝓ quomō aut ꝓpter quid. Teren. qui iſtud. i. quomō aut cur. Itē ꝓ vt. Teren. Fidem ſibi me obſecrauit qui ſcīret ſe non deſerturum vt darem.

Qui q̄ q̄ tribus modis ponit.

Qui que q̄ tribus modis ponit. Primo modo relatiue. vt ſum pius Eneas raptos qui ex hoſte penates: claſſe veho mecū. Scō modo interrogatiue vt ſed vos qui tandē q̄bus aut venīſtis ab oris. Tertio modo infinite. vt neſcio quā rem agas aut quē hoīem diligas. Qui et ſuus ſemp reciproce ponunt.

Ipſe. ꝫ. modis

Ipſe/a/um. duob9 modis ponit. Primo modo relatiue in tertia perſona. vt ego deū colo et ipſe benefacit mihi. Scō modo demōſtratiue q̄ ꝓ noībus demōſtratiuis ponit. vt ego ipſe/tuipſe/illeipſe. Inuenit etiā ſine pronoīe. Virgi. ipſe remitto. ⁊ ſic enī ꝓ diſcretionē ꝓfertur. Virgi. Ipſe ratem cemo ſubigit velīſq̄ miniſtrat. q̄ſi ſolus. Ille/a/ud trib9 modis ponit. Primo modo relatiue. vt ego deū colo ⁊ illū cupio videre. Scō modo demōſtratiue. vt

vides ne illum. Tertio modo redditiue. vt ille qui legit discit. Ille etiã figurate apponit. Virg. Ille ego q̃ quondã gracili modulat̃ auena. Et tu ne ille es Eneas quẽ Dardanio anchise alma. Venus phrygũ genuit simoentis ad vndã. non tñ discretionẽ sĩgt. vt ipse: sed potius relationem quãdam. Illi q̃ nõnunq̃ p dignitatẽ quãdam atq; eminentiã accipit. vt ille Cato censorinus ille magnus Alexander. Alius/a/ud. tribus modis ponit. relatiue. vt video p̃ trũ et alios hoĩes (licz añcedens .i. petrus differat ab aliis hoĩbus nũero/ specie tamẽ conuenit. q̃ est homo. Scõo discretiue. vt ego sum alius a te. i. q̃ tu. Tertio diuisiue. vt hoĩm alĩ boni sũt alĩ mali. Alter eisdem modis ponitur. sed differũt. nam alius de plurib̃. alter p̃o de duob̃ vt sicut vter de duobus. et q̃s de pluribus interrogatiua sunt. Ad vter respõdendũ est p noĩa de duob̃ dicta. vt vterq;/alter/neuter. et silia. Ad q̃s respõdendũ est p noĩa de pluribus dicta. vt oĩs/nullus/nemo/alius/quisq;. et silia. Hec pnoĩs ego tu sui antiq̃tus dupliciter efferebãt gtõs. vt ntõ ego. gtõ mei vel mis. ntõ tu. gtõ tui vel tis. ntõ caret. gtõ sui vel sis. Vbi sciẽdum est q̃ iste gẽi mei/tui/sui. pmittut semp passiue sumunt. q̃re quũ actiue loquimur vtimur eoq; possessiuis. meus/tuus/suus. loq; mis/tis/sis. que iam antiquata sunt. vt potestas mea. et potestas mei. cura mea et cura tui. copia sua et copia sui. Itidem ili gẽi nr̃i et vestri pmittut sp passiue sumũtur. nostrũ p̃o et vr̃m actiue sic̃r eoq; possessiua noster et vester. vt hz curã nostri et curã vestri. nõ nr̃m et vr̃m. Rursus dicimus nr̃m et nemo vestrũ. nõ nostri et vestri. Hoc aũt inter hec tria vel pnoĩa vel aduerbia interest. hic sĩgt rem siue locũ loquẽti primũ. iste vero siue istic rem aut locũ primũ ei quo cũ loquimur. ille vel istic locũ aut rem remotam ab vtroq;. Cetera is et hic inter se differũt nã is spacio lõgiorẽ accipit. hic p̃o ppinquore. multi tñ in locis confundũtur. vt q̃ pfert virgilius hic sane prudẽs est vel is sane prudẽs est. itẽ iste p hic et ille p is aliq̃n sumũtur. Inuentum est pnomẽ trib̃ de causis. Prima ppter necessitudinẽ: qr nulla alia pars orationis supponit ẋbis pme vel scõe p̃sone pter pnomẽ. Scõa ppter demõstrationẽ. vt ille ipse. Tertio ppter discretionẽ. vt suũ iplius sequtur cõsilium.

Hic. Iste. Ille. differũt in vsu.

Is et hic differunt.

Quare inuẽtum est pnomen.

VErbum est pars orationis declinabilis cum modo tpe p̃sona sine casu agere vel pati/vel neutrum significãs. Verbum dr a verberatu aeris. qr pferendo aer verberatur. Iz enĩ hoc accidit oĩbus ptibus orationis tñ pcipue in hac parte ppriũ ei⁹ accipit. qr hec frequẽtius vtimur in oratione. ¶ Verbo accidunt octo. Genus/modus/tps/cõiugatio/figura/spẽs/nũer9/et psona. ¶ Gen9 ẋbi est q̃litas q̃ cognoscit cui⁹ sit gñis. ¶ Genera verboꝝ precipua sunt duo. Personale et impersonale. Personale verbum est qđ nũerum habet et personã. Hũs verboꝝ p̃sonaliũ sunt q̃nq;. Actiuum/passiuum/neutrum/cõe/deponens.

Hũs ẋboꝝ.

¶ Actiuum est qđ in o desinens facit er se passiuum in or. vt amo amor. potẽs actiũ rei rationalis vt plurimũ post se regere. Facio tñ cũ cõpositis (nisi a in i vertãt. vt pficio pficior) passiua habẽt terminata in io. vt facio fio calefio. Excipiũtr̃ preterea q̃dam defectiua: odi noui/cepi/et memini. q̃ voce passiua carẽt. ¶ Passiuum est qđ in or desinẽs ab actiuo format. vt amor ab amo. ¶ Neutrum est qđ in o desinens non potest facere passiuum in or. nec regere actiũ post se rei rationalis. Quanq̃ sum es fui cum compositis et multa defectiua non desinunt in o sunt verba neutra. licet impropie.

Actiuum.

Passiuum.

Neutrum.

Neutrū quadruplex.

Verbum neutrum in o desinens est quadruplex. Transitiuum / absolutum / neutropassiuum. et neutrūpassiuum. Neutrum trāsitiuum est qđ in o desinēs actionē sīgt. ⁊ actū post se regit illi⁹ dictionis in quā trāsit actus ῥbi. vt aro terrā. prādeo piscem. ceno fercula multa. Huiusmodi quoq; neutra que actū patiētem post se flagitāt habēt tertias passiuoꝝ voces. vt aratur arant. bibit bibunt. Neutrum absolutum est qđ actū non regit (vt sto) nisi figurate.

Neutrum absolutum

Neutropassiuum.

Neutropassiuum est qđ in preterito et tēpoub⁹ ab eo formatis vocem habet passiuam quanuis in presenti et temporibus sibi coherentibus neutrorum seruat declinationem. Quinq; enim sunt. vt patz in hoc versu.

Audeo cum soleo fio cum gaudeo fido.

Neutrū passiuum.

Neutrum passiuum est qđ in o desinēs passiuā habz significationē. vt caleo / frigeo. Ista dnq; tñ vapulo: exuo / veneo / fio. ⁊ nubo; tam significationē ꝙ cōstructionē passiuoꝝ habēt. vt vapulo abs te vel tibi. Cōe verbum est qđ in or desinēs nō descēdit ῥbo ī o desināte et tam actionē ꝙ passionē sīgt. actiuoꝝ ⁊ passiuoꝝ ꝓ significatiōe sīplicē ꝯstructionē postulās: vt ego īterptor Per. vl a me vl mihi interpretat Persius. Et sūt pauci q̄ nūerant ī his versib⁹.

Commune.

Largior / experior / veneror / moror / oscul⁹or / hortor /
Criminor / amplector / interpretor / hospitor addas.
Stipulor / aggredior / obliuiscor societur
Donatus potior inter communia ponit
Multaq; præterea veteres communia dicunt.

Deponens.

Deponens est qđ in or desinens nō descēdit a verbo in o desinēt et vel actionem vel passionē sīgt: et aut hanc aut illā deponit: et ideo sic appellatur.

Impsonale.

¶ Impersonale ῥbum est qđ nūero et psona deficiēs ꝓ oīi nūero et psona poni pōt. Impersonale ῥbum est duplex.

Actiuum.

Actiue vocis qđ terminat in t. vt te det miseret.

Passiuum.

Passiue qđ ī tur terminat: vt statur curritū. Et format ab oībus ῥbis in o desinētib⁹ si ntm̄ habuerint ꝓ re agēte a tertia persona pñtis addita ur. vt amat amatur. seruit seruitū. Nullum qdem ῥbum in or impsonale formatur: dicimus enī amatum est. amatum fuit amatum fuisset in vnica dictiōe neputares duas. vt ait Siponti.

Modus.

¶ Modus verbi est diuersa animi inclinatio varios ei⁹ effectus ostendēs. Modus ῥbi est sextuplex. Indicatiuus. imperatiuus. optatiuus potētialis. cōiunctiuus et infinitiuus.

Indicatiuus.

¶ Indicatiuus seu interrogatiuus vel finitiuus est ꝓ quē rogat vel ostendit ratio vera vel falsa. Huic modo seruiūt cōiunctiōes ꝙ ꝙ. etsi. tametsi. vt plurimū etiam dictiones geminate. et cūq; assumētes.

Imperatiu⁹.

Imperatiuus est ꝓ quē iubet vel imperat aliquid. Huic modo iungit ne qñ ꝓ non sumitur.

Optatiuus q⁹ desideratiuus dr est ꝓ quē optat vel desiderat aliqd. Huic modo deseruiūt osi. et si qñ optāt et hoc aduerbium vtinam. Potentialis est q̄ in se includit significationē alicuius istoꝝ ῥboꝝ possum valeo aut debeo cum infinitiuo modo verbi a quo descēdit.

Cōiunctiuus q̄ et subiunctiuus dr est q̄ alterum verbum sibi assiscit vel alteri nectitur. Cui quidem modo creberrime seruiunt coniunctiones in his sequentibus versiculis.

Anteq̄ vt postq̄ nisi cum quamuis vbi donec
An si cum dubitant quasi quin ac siq; priusq̄
Hæc coniunctiuos poscunt licet adde quousq;.

¶ Infinitiuus modus qui et infinitus et impersonalis dicitur est qui numeris et personis carẽs: semper iungat alicui modo finito et regit ante se (sed nõ semp) actiũ. Non idem signt amatum ire et amaturũ esse. Alterũ est presentis pis. vt video te accusatum ire me. i. nũc. alterũ futuri. vt video te accusaturũ esse me. et tũ accusatum iri me abs te video accipit pro eo qõd est video te: vel accusatũ ire me. vel accusaturꝫ esse me, vel me abs te accusandum esse.

¶ Tempus est quod quãdo aliquid dictum vel factũ esse signt. Tempus verbi est quintuplex. pñs/preteritũ impfectũ/preteritũ pfectũ plusq̃pfectum et futurũ. Tẽpus pñs qõ etiã instãs vl est qõ pñti tpe aliqd fieri signt. vt doceo. Preteritũ impfectũ est qõ cũ peracto tpe aliqd fieri signt citra preteritũ pfecti et plusq̃pfecti tpis notã. vt docebam. Preteritũ perfectũ est qõ cũ aliquid perfectum esse vel deũsse signt. vt docui. Preteritum plusq̃pfectũ est qõ aliquid amplius preterito pterũsse signt. vt docueram. Tempus perfectũ pro impfecto nonnũq̃ ppulchre vsurpat. et aliqñ plusq̃pfectum. Futurum tẽpus est quod aliqd futurũ signt. vt docebo. ¶ Contugatio est cõsequẽs ꝟboꝝ declinatio.

Tempus.
Presens.
Preteritum.
perfectum.
Plusq̃perfecti.
Futurum.
Contugatio.

¶ Prima cõtugatio est que in infinito modo actiuo a longã ante re vel ris in scõa persona pñtis indicatiui passiue vocis habet. vt amo amare. amor amaris. Excepta do cũ cõpositis q̃ habẽt a correptam. vt circũdare/venundare/pessundare/satisdare. Scõa est que in infinitiuo modo actiuo e longã ante re vel ris in scõa persona pñtis idicatiui passiue vocis habet. vt doceo docere. vereor vereris. Tertia est que in infinito modo actiuo ẽ breuẽ ante re vel ris in scõa psona pñtis indicatiui passiue vocis habet. vt lego legere amplector amplecteris. Quarta est que i longã ante re in infinito modo actiuo/vel ante ris in scõs persona pñtis indicatiui passiue vocis habz. vt audio audire. largior largiris. Uerba q̃ regulas harũ cõiugationũ non sequunt anomala sũt: vt sum volo/fio/et hmõi. ¶ Figure verboꝝ sũt tres. Simplex. vt taceo/cõpolita. vt cõticeo. decõpolita. vt cõticesco. ¶ Species seu forma verbi est qualitas qua pfectũ ab impfecto secernimus. Species seu forma verbi est duplex. pfecta et impfecta. Perfecta forma ꝟbi est que sine alterius ꝟbi intellectu signtionẽ suã pfecte ostẽdit. vt amo lego. Impfecta forma ꝟbi est q̃ sine alteriꝰ ꝟbi intellectu pfectã signtionẽ habere non potest. Huius spẽs sunt sex. Frequẽtatiuũ/cõtinuatiuũ/desideratiuũ/diminutiuũ/imitattuũ: et cum ꝑmitiui signto motuum. ¶ Frequẽtatiuum est qõ in to (vt lectito/aut in so cũ s/vt ꝟso. aut in xo cũ x. vt nexo) desinit. et idẽ signt qõ ꝑmitiuum cũ quadã frequẽtatiõe. vt lectio. i. frequẽter lego. Verso. i. frequẽter ꝟto. nexo. i. frequenter necto. Forma frequẽtatiuoꝝ est triplex. Prima verba ꝑme contugatiõis ab vltimo supino a in i breuẽ et u in o ꝟsa formãt frequẽtatiua. vt impero as imparatu. inperito as. Scõa ꝟba q̃ preteritum in gi terminãt a scõa pñtis psona remota s/et addita to formant frequẽtatiua. vt ab ago/is/egi. agito as. Aliqñ tñ ab vltimo supino u in o versa: sed non sũt in frequẽti vsu. vt ab ago is acto as. a q̃ agito/as. et sic a frequẽtatiuis aliqñ nascunt alia frequẽtatiua: vt a lecto as. lectito/as. ꝛc. Tertia. cetera ꝟba ab vltimo supino u in o ꝟsa formãt frequẽtatiua. vt a curro/ris curso as. Sequor tñ sector facit. tueor tutor quero q̃rito/queso q̃sito. i. correpta. A nosco etiã venit nota ꝫ noscitor. et sunt quedã recte voce formata tñ in aliã q̃ suoꝝ ꝑmitiuoꝝ signtionẽ trãsire vident: vt a traho tracto. a cogo cogito. a dico dicto. Itẽ scitor et scicitor. sũt frequentatiua. voce: sed nõ signtõe. Hꝫa frequẽtatiua ꝑmẽ cõiugatiõis sũt ꝫ suoꝝ pri-

Cõtinuatiuũ. mitiuorum genus seruant: preter scitor et scisciti or que deponentia sunt. licet scio sit actiuum. ¶ Continuatiuũ est qđ in sco desinit. vt sordesco cõualesco et sign nõ inchoationẽ sed incrementũ cõtinuũ. vt egresco i. egrior fio. vsurpant tñ multa ex his in sco terminãtib⁹ p̃ mitiuis. vt adheresco obliteresco cõcupiscо dormisco expauesco et his similia et formãtur a scõs p̃ sona indicatiui primitiui addita co. vt a caleo/es. calesco/cis: preter hio cum compositis qđ facit hisco de hisco ꝫ fatisco: et plerũq; a verbis neutris descẽdũt. aliqñ tñ a deponẽti mutata ris in sco. vt a misereor/eris. miseresco et sũt neutra oĩa et tertie ꝓiugatiõis ꝫ preteriti vocẽ habẽt p̃mitiuoꝝ: differũt tñ sign to preterita cõtinuatiuoꝝ et p̃mitiuoꝝ vt herba exaruit sensus et si exaruit a primitiuo descendit q; iam non exaret sed modo aut olim exarebat sin a cõtinuatiuo descẽdit sensus est q; iam facta est arida.

Desyderatiui. ¶ Desyderatiuum est qđ in rio/vt esurio) desinit et nõ meditationẽ sed desyderium sign. vt lecturio. i. cupio legere nõ medito legere. esurio. i. cupio esse non medito esse. et formãtur ab vltimo supino correpta u ꝫ addita rio. vt a lectu lecturio. ab esu esurio. et sũt q̃rte cõiuga.

Diminutiuũ. ¶ Diminutiuum est qđ in lo vel in co desinit et diminutionẽ sui p̃mitiui sign. vt sorbeo sorbillo. i. parũ sorbeo. a fodio fodico. i. pax fodio. hec q̃q; p̃me cõiugatiõis sũt ꝫ genus primitiuoꝝ seruãt. sed certã formã nõ habẽt nec in oĩbus ꝑbis in vsu sunt. ¶ Imitatiuum est qđ in so vel in or terminat. vt patrisso soforisso philosophor. sed illa in so sign imitari p̃mitiuum moribꝰ: iste sũt in or aliud: vt philosophor studeo philosophiã sign. poetor poetice vaco. horum sũtẽ forma incerta est p̃me tantũ cõiugatiõis sunt. ¶ Verbum motiuum in so desinit et non sign desyderium sed actũ corporis cũ sign to primitiui. vt viso nõ desydero viderei sed eo vel venio ad vidẽdum. capesso non desydero capere: ſ eo ad capiendum. et sũt oĩa neutra cõiugationis tertie. hec q̃q; certã formam non hñt nec ab oĩbus verbis in vsu sunt.

Numerus. ¶ Numeri ꝑboꝝ sunt duo: singularis et pluralis. Singularis est qui suppositio singulari iungitur. Pluralis est qui suppositio plurali iũgitur.

Persona. ¶ Persone ꝑboꝝ sũt tres. Prima q̃ suppositio p̃me persone iungit. Secũda que suppositio scõe persone iungitur. Tertia que suppositio tertie persone iungitur.

DArticipium est pars oratiõis declinabilis pro verbo posita genus et casus habẽs ad similitudinem nominis tempus et significationem ad similitudinem verbi. Participium ỏr: q; duarum eximiarum partium orationis. i. nois et verbi vim participat.

Genus. ¶ Participio accidũt septem. Genus/nũerus/casus/tps/significatio/species/et figura. ¶ Genera participioꝝ sũt quattuor. Masculinum. femininũ. neutrum/et cõe trium. Masculinum est qđ cũ substãtiuo masculini gñis cõcordatur. Femininum est qđ cum substantiuo feminini gñis cõcordatur. Neutrum est qđ cum substantiuo neutrius gñis cõcordatur. Omne est quod cum substantiuis oĩm generum cõcordari potest.

Numerus. ¶ Numeri participiorum sunt duo. Singularis qui iungitur substãtiuo singulari. Pluralis q̃ substãtiuo plurali iungit. hec et superior regula habent locũ si participia n̄ ponantur substantiue.

¶ Casus. ¶ Casus participiorum sunt sex vt in noie.

Tempus. ¶ Tempora participiorum sunt tria presens/preteritum/et futurum. Tempus presens est qđ in ans vel in ens desinit. vt amans decens. Preteritum est quod in tus sus xus vel uus desinit. vt amatus visus nexus mortuus. Futurum est duplex. prius et posterius. Futurum prius est qđ in rus desi-

it.vt amaturus. Futurum posterius est quod in dus desinit.vt amandus.

Formatio ptī cipij pīntis.

¶ Participium presentis temporis formatur a prima persona singularis nu meri preteriti temporis imperfecti modi indicatiui bam bar vel rem cōuersa n n et s. vt amabam amans.poteram potens.loquebar loquens. demuntur esens et absens. et iens ab ibam. et quiens a quibam cum cōpositis q̄ for nant gerūdia in endi/do/dum.et gtiū participij presētis temporis in eun is.preter ambio qō facit ambiendi ambientz/et superbio qō facit superbi endi superbientis. ¶ Participium preteriti temporis formāt a posteriori su pino addita s/vt amatu amatus. preter moritus a morior. ¶ Participium

Preteriti.

riotis futuri formatur a posteriori supino addita rus. vt amaturus: demunt scaturus de nascor ignoscaturus ab ignosco. et futurus de sum et fio.quod deformatione est priotis futuri et significatione posteriotis futuri.

Priotz futuri

Excipiuntur etiam quedam verba prime coniugationis que faciunt supina in itum vel ctum cum c/que mutant in aturus. vt domaturus fircaturus. et verbale in atio.vt domatio fricatio. Participium posteriotis futuri forma tur a genitiuo singulari presentis participij temporis/tis in dus mutata. vt amantis amandus. ¶ Ab actiuo et neutro supina habentibus duo nascun tur participia.alterum presentis temporis.vt legens currens. Alterum prio ris futuri. vt lecturus cursurus. Ab aliis tamen que carent supinis vnicum nascitur participium presentis temporis. vt a timeo timens.a studeo studēs.

Posteriotis futuri.

¶ A neutris autem circumlocutione in preterito perfecto in modum passiuo rum habentibus tria descendunt participia. presens/preteritum et prius fu turum. vt a gaudeo gaudens gauisus gauisurus.a ceno cenans cenatus ce naturus. ¶ A neutris vero transitiuis quattuor descendunt participia. vt ab aro arans aratus araturus arandus.

¶ A passiuis quorum actiua habent supina duo nascuntur participia/ alte rum preteriti. alterum posteriotis futuri. vt ab amor amatus amandus.

Ab his tamen passiuis quorum actiua supinis carent tantum vnicum nascit participium posteriotis futuri. vt a timeor timendus.

¶ A communi quattuor nascuntur participia. vt a largior largiens largitus largiturus largiendus. ¶ A deponenti tria descendunt participia. vt a lo quor loquens locutus locuturus. ¶ Omnia verba que carent supinis carent participijs que ab eis formantur.

¶ Significatio participij est qualitas qua cognoscitur an actiue an passiue an communiter significet vox participij.

Significatio

¶ Significationes participiorum sunt due. actiua et passiua. participia igit que a verbis vim actiuā habētibus deriuātur actionem sīgnt: que vo passi uam sīgnt passionem. Dicendum tamen nonnulla ex his preteritiperfecti et plusq̄ perfecti tpis aliqñ solā actionē sīgre et fere oīa a deponētibus aliqñ tā actionem q̄ passionem. vt oīa q̄ a cōibus deriuātur et a neutris quibusdā. vt prāsus et cenatus. et a deponētibꝰ aliqt vt auxiliatꝰ meditatꝰ locutꝰ medica tus comitatus et plura. illa vo futuri in dus oīa passionem sīgnt.

Verbum cominune quamuis agat et patiatur
Sola per ans ens vis tamen actio significatur
Dus patitur tantnm sed preterirumdat vtrumq;.

Participia preteriti tpis actionē aliqñ significant.

¶ Participia in subiectis vsibus sub voce passiua actiuā habēt sīgnionem.

Actiuum ſenſum paſſiua voce tenebunt
Hæc circumſpectus conſy(q;)derata diſertus
Cautus et argutus ignotus ſic quoq; tutus
Contentus falſus tacitus profuſus et inde
Scitus diſcretus iuratus complacituſq;
Excretos exoletos de fectus adultus.

Quedã participia pñtis tẽporis paſſionem ſignt.

¶ Hoc participium euidens et ea que a neutris paſſiuam ſignificationẽ habentibus naſcunt ſub voce actiua paſſiuã habẽt ſignificationem. vt vapulãs exulãs/ frigens/calẽs.z hmõi. Quedã ſunt que cum formam participiorum habeant(q; carent tempore)ſũt noĩa dicendo non aũt participia.

Participo ſimiles ſunt he voces galeatus
Scutatus iungas tunicatus pi(q;)leatus
Baccatus caligatus iunge manu(q;)cleatus
Eſtq; paludatus/penulatus ſiue togatus
Prætextatus cum trabeatus iunge comatus
Addas criſtatus braccatus cum ſoleatus
Haſtatus ſtellatus ſic lunatus itemq;
Littera dans atus et quedam terminat itus
Turritus cumcerritus pellitus et utus
Haſtutus ſimulhirſutus cornutus habebunt.

Noĩa participijs ſimilia.

Participiũ differt a gerũdio.

¶ Participia a gerundijs differunt: gerundia ſignt rei adminiſtrationem ſine tempore: participia cum tempore.

Participium tranſit in vim nominis.

¶ Participium tranſit in vim nominis q;q; modis. Primo mutatione conſtructionis quãdo conſtruitur cum alio caſu q; eius verbum. vt amans virtutem participium eſt amãs: virtutis nomen. alieni appetẽs. ſui profuſus. Scõo tpis amiſſione: qñ nullum tempus ſignt. vt amãs qui amore captus eſt miſeri ſunt oẽs amãtes. Tertio cõparatiõe. amans amãtior amãtiſſimus. Quarto cõpoſitione. innocens indoct9 qñ participiũ cõponit cum prepoſitione qua cũ ꝟbum nõ cõponitur. Quinto mutatione ſignificati. vt amãdus qñ ſignt non eũ q; amabit ſed eũ qui eſt dign9 amari vt merito laudẽdus Cicero. que mutatio etiã in participio actiui futuri aliqñ fit. Sene. de natu. queſtioni. nullã quidã mentionem fecit cometarum non prętermiſſurus ſi qd exploratiapud illos cõperiſſe prętermiſſurus dixit pro eo qõ eſt talis qui preter mitteret nec tempus ſignificat ſed qualitatem hoĩs et animi voluntatem.

¶ Sciendum autem quod quõ participia preteriti temporis coniuncta cum verbis preſentis temporis preteritum tempus ſignificant. vt lectus es lectus eſt. Sic participia preſentis temporis ſi cõiungãtur verbis preteriti aut futuri tpis preteritũ et futurũ tempus ſignt. vt amans feci. aduertẽs audiam.

Aduerbium eſt pars orationis indeclinabilis que adiecta participijs gerũdijs vel ſupinis ſignificationem eoꝝ explanat. Aduerbium õr quia ſtat ad verbum hoc eſt iuxta verbum.

Species.

¶ Aduerbio accidunt quattuor ſpecies ſignificatio cõparatio et figura. Species aduerbioꝝ ſunt due. Primitius vt nuper. derivatius vt nuperime

¶ Derivatiuorum ſpecies ſunt decem. denominatiua. prenominatiua. comparatiua. ſuperlatiua. diminutiua. verbalia ſimul et noſalia. participalia aduerbialia. et prepoſitionalia. ¶ Denominutiua aduerbia ſunt que a noibus naſcunt. hec aũt a ꝓpriis noibus naſcunt: vt a Tullio Tulliane. aut ab appellationib9: vt a duro duriter. aut a vocalibus: vt ab oſtio oſtiatim. Nomen autem vnius appellatio multorum: vocabulum vero rerum eſt. Prenoſiatiua aduerbia ſunt que a ꝓnoſe naſcunt. vt ab iſte ⁊ hic iſtic. ab ille et hic illic. Cõparatiua et ſuplatiua aduerbia ſunt quottes appellatione a q̃bus veniunt cõparant: vt docte doctius doctiſſime. Et q̃n non poſſunt oĩa aduerbia recte cõparari ſupplemus comparatiuum ⁊ ſuperlatiuum cum his aduerbijs magis ⁊ maxime iuncto poſitiuo. vt magis rite/ maxime rite. in diminuendo aũt cum his aduerbijs minus et minimum. vt minus rite ⁊ minimum rite. Diminutiua aduerbia ſunt q̃ a ꝓmitiuo deriuant. vt a tarde tardule, a tardius tardiuſcule. Verbalia aduerbia ſunt q̃ a verbis naſcunt. vt a curro curſim. rapio raptim. Verbalia ſimul ⁊ noſalia ſunt q̃ a noie ſimul et a ꝟbo naſcunt. vt a pede et tento pedetentim. Participalia aduerbia ſunt que a participijs ſiue participialibus veniũt. vt a decẽs decẽter. Aduerbialia aduerbia ſunt q̃ ab aduerbijs naſcunt. vt a clam clanculum. ſepe ſepius. Prepoſitionalia aduerbia ſunt que a prepoſitionibus veniunt. vt ab extra extrius. ab ob et iter obiter ſignificans ſtatim ⁊ ſpecialiter.

Aduerbia de nominatiua.

¶ Que efferunt.

¶ Nomina ſcõe declinationis formãt aduerbia a dtõ caſu o in e mutato. vt a doctus docto docte. Sed cõtra hanc regulam multa ſepius vſurpauit authoritas. quedã enim in dtõ caſu formant aduerbio in o. vt falſo ſedulo: q̃dam in r et in e. vt a duro duriter vel dure. ¶ Noſa adiectiua tertie declinationis formãt aduerbia a dtõ caſu addita ter. vt a mollis molli moliter. audax audacis audaciter vel audacter. Hinc tamen excipiunt facilis qõ formant facile pro facilis facilius facilius facilime facilius facilius facilime facilius facilius facilime

Apellatiua quarte declinationis formãt hmõi aduerbia ab ablatiuo u mutata in im. vt a statu statim. singultu singultim. a raptu raptim. Quedam noia prime declinationis formant aduerbia ab ablõ casu a mutata in i et tus addita. vt medulla medullitus. Quedã scõe declinationis in ablõ mutãt o in i et tus addita. vt a celo celitus. a fundo funditus. Quedã tertie declinationis in ablõ mutãt e in i et tus assumpta. vt a radice radicitus. a stripe striptim.

Intus.

Significatio.

¶ Significatio aduerbij est qualitas que per sigtum vnũ aduerbiũ ab alio descernit. Significationes aduerbioꝝ sũt multe. aut enim loci aut temporis aut nũeri. ꝛc. vt infra patebit. ¶ Aduerbia loci. sunt hic illic istic hac quo qua vbi intus ꝛ foris intro ꝛ foras obutam. Aduerbia localia aut in loco sign. aut de loco. aut per locũ. aut ad locum. aut versus locum. aut vsq; ad locum.

In loco.

Aduerbia significãtia in loco sunt ista hic istic illic intus foris ibi ibidem alibi alicubi vsq; nusq; sicubi necubi vbiq; vbicũq; supertus infertus. et habẽt suum questiuum vbi. Ad hanc sigtionẽ referri possunt ꝓpria noia vrbiũ vel pagorũ signtia in loco aduerbialiter in gtõ siue dtõ posita. vt fui Padue et Carthagini.

De loco.

Aduerbia signtia de loco sunt ista. hinc illinc istinc inde altunde sicunde necunde alicunde superne inferne vndiq; vtrinq;. Hec habẽt questiuum vnde. Ad hanc significationẽ referri possũt noia ꝓpria vrbium vel pagoꝝ signtia de loco aduerbialiter in ablõ posita. vt venio Roma.

Per locum.

Aduerbia signtia p locũ sunt ista: hac illac istac alia aliqua illa ea siqua neq; quacũq; quauis vtraq; vtrauis. Hec habẽt ꝓprium questiuum qua. Ad hãc sigtionẽ referri possunt noia ꝓpria vrbium vel pagoꝝ signtia per locum aduerbialiter in ablõ posita. vt trãseo Roma. veni Roma ꝛ nõnunq; in actõ cũ per ponuntur. vt veni per Romã. Aduerbia signtia ad locum sunt iste: huc illuc istuc intro foras vsq; nusq; eodẽ siquo nequo alio aliquo vtroq; quouis quocunq;. Hec habẽt suum questiuum quo. Ad hanc sigtionẽ referri possũt ꝓpria vrbium vel pagoꝝ signtia ad locum aduerbialiter in actõ posita. vt vado Pataviam.

Ad locum.

Aduerbia significantia versus locum sunt ista: horsum istorsum illorsum dextrorsum sinistrorsum deorsum retrorsum seorsum altorsum ne quorsum deorsum versus sursum vel sursum versus vtroq; versus ꝙuo versus. et habent suum questiuum quorsum. Nomina tam propria q̃ appellatiua significantia versus locum ꝓ nouibus in actõ ponuntur postposita versus. vt vado Romam versus. locum versus. Marcum versus.

Versus locũ.

Aduerbia signtia vsq; ad locum vel vsq; ad tempus sunt ista: hactenus hucusq; istucusq; illucusq; vsq; nunc quonãusq; et hmõi. hec habẽt suũ questiuũ quousq; noia ꝓpria vrbiũ vel pagoꝝ signtia vsq; ad locum ꝓ nouibus i actõ ponũtur cũ vsq;. vt vado vsq; Romam. Sunt quedã aduerbia localia q̃ non ad vnã solã sed ad varias sigtiones referri pũt vt peregre pone supra infra super extra vltra citra. vt peregre trãseo. peregre venio.

Vsq; ad locũ.

¶ Que sũt aduerbia tpis? hodie nũc nup heri cras aliqñ olim tũc quum dũ tam semp mane modo vesperi tãusper aliquãtusper interdum. Que numerandi? semel bis ter quater nonies decies vicies millies. Que ordinis? inde deinde deinceps denicq; demũ postea preterea primũ ꝓmo scõe vicissim qõ ꝛ separãdi est. Que negãdi? haud neq; non minime nequaq; nequaq;. Que affirmãdi? etiã qdni ꝓfecto quippe certe scilz. Que optãdi? vtinã osi vt o et si pro vtinã. Que cõcedendi? licet esto. Que adulãdi? sodes amabo. Que iurandi? pol castor mecastor mehercle medius fidius.

ue demonstrandi:en ecce eccum eccam. Que interrogãdi:cur quare quã
rem quid qui vtrum num non nunquid. Que dubitandi:forsan forsitan for
sis forasse. Que prohibendi:ne. Que enentus forte fortuitu.
ue similitudinis:quasi seu tanq̃ vt velut veluti sic sicut sicuti prout proinde
ti. Que vocandi:heus ehodum. Que respondendi:heu.
ue congreganti:simul vna pariter communiter.
ue elegendi:potius immo. Que hortandi:eya age agite. Que separandi
tim vicatim vtrinq̃ sigillatim semote paulatim sensim. Que qualitatis:
ne pulchre oĩno care viliter misere morose ꝓpere expedite. Que quãti
tis.multum plus minus parũ satis nimium nimis valde. Que cõparãdi.
m et q̃ magis maxime. ¶ Gradus cõparationis sunt tres. positiuus/com
ratiuus/ et superlatiuus. Que sunt aduerbia positiui gradus. docte pul
re fortiter. Que cõparatiui. doctius pulchrius fortius. Que superlatiui.
ctissime pulcherrime fortissime. Multa ex predictis aduerbijs q̃ varia si
nificãt sub varijs specieb9 aduerbij locari possunt vt hic põt et tpis esse ad
rbium et loci.et sic de multis alijs. ¶ Figure aduerbioꝝ sunt tres.simplex Figure.
diu huc.cõposita vt interdiu adhuc.decõposita que a cõpositis dertuantur
a benignus benigniter.a mia miser iciderter.ꝛc.

ntro foras verbis que signant ad loca motum
oniungi poscunt: alijs iungas foris intus.

Intus et foris intro et foras hoc interfunt/intro et foras iunguntur verbis Intus.intro.
t participijs signãtibus motum ad locũ:intus vero et foris iunguntur ꝓbis foris.foras.
t participijs signãtibus permanentiam aut motum in loco.
duerbia loci possunt poni pro aduerbijs tempons sed non ediuerso.

ictio vocali finita vel s sibi subdit
epe ne pro nunquid e vel s sed demere debes.

Ne dictioni in vocali finienti aut s litera terminanti solet adiungi et tunc Ne cũ dictiõe
nquid significat.et e vel s apocopatur vt mihin.i.mihi ne.dixin.i.dixi ne. i vocali finite
den i.vides ne.censen.i.censes ne. idq̃ apũd Teren. in vsu frequenti est.

Non et num idem significãt sed hoc interfunt quando vero fit interroga Non & Num.
per non id verum existimo quod queritur. Virgi. Non ego te vidi damo
s pessime capium:ercipere.quando vero fit interrogatio per num suppo
nus id falsum esse quod queritur.

ffirmat non pro nunquid quærendo: negat num
on ego te vidi:num mea dicta negem?

Indies et quotidie hoc interfunt, indies semper verbis incrementum si Indies.
ificantibus et cõparatiuis iungitur.quotidie vero istis et alijs. Quotidie.

uottidie iungi queuis sibi verba reposcunt

nq̃ dies medius gradus:incrementaq̃ signans.

Preterea insuper significat et preter eum eam id eos eas vel ea. Preterea.

Obuiam est aduerbium et semper iungitur verbis motum ad locum signi Obuiam.
antibus. vt venio tibi obuiam.i.obuio tibi.que sententia multis alijs mo
di dici potest. vt obuio tibi. obuius sum tibi. obuium me tibi fero. obuium
tuna me obtulit: occurro tibi.

Scilz. Videlz ¶ Scilicet et videlicet videntur significare id quod certe sed fere per quan-
dam similitudinem vel derisum. Interdum etiam sine ea. interdum post re-
latiuum quomodo quidem poni solet nonnunq; et ante vel sine relatiuo. vt
tamen apud doctos reperies vulgo vsitatissimum modum.

Necesse. Protinus continuo et statim significant subito vel cito: significant etiam non
Necessario. ideo q̃ iungunt negatione. vt non cõtinuo si furti aliquis accusetur damp̃n
re eum iudex debet. i. non ideo. Necesse et necessario hoc interssunt: necessa-
rio quodlibet sibi ꝓbum adiungere põt. necesse vero tm̃ ꝓbum substãtiuum
vt necessario oẽs morimur: necesse est oẽs mori.

Paulomin⁹. Paulominus vna dictio. i. fere. Vñ psalmista. Paulominus cõsummauer-
me in terra. Paulo minus due dictiones. angl. (a lytell lesse). Idem. Minu-
sti eũ paulominus ab angelis. quatinus. i. scriptum ꝑ vt ponitur. cum e q̃
Dum. vel inquãtum significat. Dum tria sign̄t tantũmodo/ donec/ et quãdiu. et q̃n
quasi syllabica adiectio est. vt adesdum ehodũ agedum. Sed dum pro q̃ du-
Minus. indicatiuo pro donec cõiunctiuo seruit. Minus aduerbium cõparatiui gra-
dus cũ. positi noĩe iũctum facit sign̄tum cõtrarium. Teren. Hoc nemo fuit in
ptus. i. prudentior. minus etiã ꝑ non ponit q̃ iungit cum sin. vt sin minus. i
Quoad. si non. et cum quo: vt quo minus. i. vt non. Quoad signat quousq; quãdiu
Vsquequo. quando et quantum. Vsquequo penultima correpta sign̄t vndiq; quandiu
donec simul et aliquãdo. Simul sign̄t pariter et post q̃.

Nõsolum Istec non solum non tantum non modo poscunt
Non mo- Sed vel verum etiam iungi vel sed quoq; post se
do. Quod minus est poniq; prius: maiusq; subire
Non tan- Vt res non tantum. sed pro te animam quoq; fundam
tum. Maius vult pre se nedum minus et sibi subdi
Vt vitam pro te nedum res fundere possum
Cumq; negans iunctum his structura reciproca fiet.

Nedum. ¶ Nedum pro non solum ponitur: sed nedum nunq̃ vsurpatur nisi cum d
duobus loquimur quoꝝ alterum maius altera minus est et minori semper t
posteriori pte preponit non solum in priori parte ponit: vt non solum vulner
uerit patrem sed etiã interfecit: dicendum per nedum patrem interfecit ne
dum vulnerauit. Et q̃n negatiuum cum his iungit reciproca fiet cõstructio
tũc maius precedet non solum. ꝛc. et minus sequet. vt non solũ non te amo. s
ne diligo quidẽ. hic sententiã non sibi cõparat nedum virtutem non colit.

Quãprimum Quãprimum sign̄t celeriter ꝛ postulat vnum verbum: cumprimum vbiprim
et vtprimum. angl. (as soone as) duo verba postulant.

Modo. Modo sumit pro aliquando pro solummodo et pro iamnunc.

¶ Coniunctio est pars oratiõis indeclinabilis dictio
nes vel sententias annectens.

Coniuntio dicitur a coniungendo quia vel dictiones vel senten
tias simul coniungit. ¶ Coniunctioni accidunt tria. Potestas. F
gura et ordo.

Potestas. Potestas cõiunctionis est qualitas que eius signficationem officiũ in ora
tione ostendit. ¶ Potestas cõiunctionis in decem et octo partes diuisa est
vt infra patebit.

¶ Copulatiua est que sensus et verba coniungit: vt disertus et sapiens fuit Cicero. Copulatiue coniunctiones sunt iste et ꝙ atq; at ac ast quoq;.

¶ Disiunctiua est que quãuis dictiones cõiungat sensum tñ disiungit. alteꝝ affirmans. alterum vero negans. vt tu es doctus vel indoctus. Disiunctiue cõiunctiones sunt iste. aut ve vel ne nec an neq; seu siue. Hec aũt in tres partes diuiditur. in subdisiunctiuam/dubitatiuam/et interrogatiuam.

Subdisiunctiua est que licet vocem habeat disiunctiuam vtrũq; tamen esse sigt. vel simul: vt alexander siue paris. vel discrete: vt tota die legit vel scribit.

Dubitatiua est que cum nota disiunctionis dubitationem significat. vt aut prodest aut non. Interrogatiua est que cum nota disiunctionis dubitationem cum interrogatione significat. Air. E loquar an sileam.

Interrogatiue coniunctiones sunt iste. an ne necne anne nonne.

¶ Explectiua que et cõplectiua dicitur est que ornatus causa vel metri nulla significationis necessitate ponitur. vt enimuero dane.

Explectiue vel cõpletiue cõiunctiões sũt iste. qdem eqdem ꝙo aũt quoq; scilz nimirũ ꝓfecto. Hec aũt in duas ptes diuidit in approbatiuã et distributiuã.

Approbatiua est que rem approbat vel affirmat. vt eqdem merui. Distributiua est que diuersis diuersa distribuit. vt ego lego/tu vero dormis.

¶ Electiua est que ex diuersis propositis aliquid elegi ostendit. vt dines vo lo esse magis ꝙ pauper. Electiue cõiunctiones sunt iste. ꝙ ac et atq; quando sumuntur pro ꝙ. ¶ Aduersatiua est que aduersum cõuenienti sigt. vt quãuis neges peccatum cõstat. Aduersatiue cõiunctiones sunt iste. sed tamen ꝙꝙ ꝙuis etsi tametsi etiãsi at verũ quãdo ꝓ sed ponũtur. ¶ Abnegatiua vel exceptiua est que rem aliqua causa impeditam fieri non posse ostendit. vt nisi adesses nihil comederem. Abnegatiue vel exceptiue cõiunctiones sunt iste. ni nisi qñ alioquin preterꝙ. ¶ Diminutiua est que diminutionem sigt. vt si non potes legere saltem scribe. Diminutiue cõiunctiones sunt iste. saltem ne nec ac aut et vel pro saltem. ¶ Causalis est que causam vel ordinem rei precedentis ad sequẽtem sigt. Causales cõiunctiones sunt iste. qz quaproter qñ quippe enĩ etenĩ nam nãq; quãdoqdem siqdem quatenus vt ꝙ ne neu neue quum ꝛ quãdo sumpta ꝓ quia. Hec aũt in quattuor partes diuiditur. in cõtinuatiuã. subcõtinuatiuam/ adiunctiuã/et effectiuã. Continuatiua que et cõsecutionalis dr est que cõtinuationem cũ dubitatione (iuncta indicatiuo) ostendit. vt si scribit dormit. Subcõtinuatiua est que causam cõtinuatiõis non cum dubitatione rei essentiã ostẽdit. vt qz ambulat mouetur. Adiunctiua est que ne esse vel non esse dubitãs subiũctiuis adiungit. vt si veneris multa cõmoda feres. Effectiua est que ex causa precedentẽ sigt effectũ: vt domus fortis est nã ex ligno et lapide fidele cõstat. Hec tñ põt reduci ad subcõtinuatiuã. Collatiua rationalis vel illatiua est que ex premisso sermone rationem ostẽdit. vt tu es homo/ergo mortalis. Collatiue rationales vel illatiue cõiunctiones sunt iste. ergo ideo igit itaq; ꝓin proinde quocirca ꝓpterea idcirco Eadem cõiunctio ꝓ varia sua sigtiõe modo illi⁹ modo alteri⁹ est potestatis.

¶ Figure cõiunctionũ sunt due. Simplex. vt at sed enim Composita. vt atq; edenim eniuero. ¶ Ordo cõiunctionũ est qualitas demõstrãs que preponi/ue ve subiungi cõiũctio debeat. Ordo cõiunctiõis est tripler. ꝓpositiuus subiunctiuus ꝛ cõmunis. ꝓpositiuus ordo est in quo cõiunctiones precedunt ea que coniungunt. Cõiuctiones ordinis propositiui sunt iste. et ac ast ed atq; aut vel ne neq; ceteꝝ enimuero verũ si quin quatinus sin seu siue ni

Figure.

Ordo.

niſi et nam. Subiunctiuus ordo eſt in quo poſtponuntur coniunctiones iſtis que coniungunt. Cõiunctiones ordinis ſubiunctiui ſũt iſte. q̃ ve ne aũt quidem quoq; verũ et enim. Communis ordo eſt in quo nũc preponit nũc poſtponitur coniunctio. Cõiunctiones ordinis cõis ſunt relique omnes.

¶ Et ponitur ꝙnq; modis. Primo modo copulatiue: vt homo et aial. Scõo ornatus cauſa ponit. vt et prudẽs et fortis fuit Ceſar. Tertio diſiunctiue. vt legere et non intelligere eſt negligere. Quarto ſucceſſiue. vt bibit et comedit. Item Jeſus ſedebat ſuper pulum et ſuper aſinã. i. aliq̃ ſuper pulum: et aliquãdo ſup aſinã. Quinto expoſitiue ꝓ id eſt. Ouiõ. Mãc de9 et litem melior natura diremit. i. melior natura. Item multifariã multiſq; modis q̃ pro. i. ponitur, et eſt figura Eperegeſis q̃n dictio vel oratio ſequẽs exponit precedentem. vñ Ebrardus. Eſt Eperegeſis exponẽs dicta priora.

Coniũctio copulatiua trib9 modis inter diuerſos caſus ponit.

¶ Coniunctio copulatiua rribus modis diſcopulat. Primo mõ q̃n dictiones copulã clauden tes eandẽ cõſtruẽdi rõem non habẽt. vt hic liber eſt me9 et fratr̃ met. Cicero erat eloquẽs et magni ingenij. Scõo q̃n ſequit dictionẽ varios caſus exigentẽ. vt tu es dignus laudis ⁊ premio. Tertio q̃n mediat inter duo noĩa locoꝝ diuerſi nũeri aut declinationis. vt Cicero floruit Rome et Athenis.

Encletice cõiunctiones.

Ordinis et medij: ſemperq; eſt poſtpoſitiui
Encletice voces q; pro et /ne pro an /ve pro vel.
Scribi et proferri cum vocibus immediate.
Preiunctis debent /ſimul vltima ſyllaba vocis
Que preit ijs acui debent /ipſeq; grauari.

Et-q̃.

¶ Et et q̃ hoc interſunt penes ordinẽ. Nam et interponit. q̃ ꝙo poſtponitur cum ſit vox encletica et facit ſyllabã precedentẽ acui et ſeipſã grauari.

¶ Coniunctiones enclitice ſunt tres. q̃ pro et /ne pro an /ve pro vel: et proferuntur immediate cum dictionibus precedentibus tanq̃ ſyllabice adiectiones: vt tuq̃ /tune /tuue.

Ac ſimul atq; notat q̃: poſt ſecus ac aliorſum
Poſt aliter: medioſq; gradus generis quoq; neutri.

Ac atq̃.

¶ Ac et atq̃ quando ponuntur poſt aliter aliorſum vel ſecus: accipiuntur ꝓ q̃ vt aliter eſt hac dicis Virg. Haud ſecus acciuſſi faciunt. et ſepe poſt comparatiuos gradus neutrius generis.

Dic vel pro q̃uis etiam ſaltem quoq; ſiue.

¶ Vel ſumitur pro etiam /pro ſaltem /pro ſiue /et q̃uis.

Ne ſignat valde /vel certe /non /ſimul vt non
Cum ſignat nunquid /vox eſt encletica ſemper.

Ne.

¶ Ne ponit ꝓ certe. Teren. Ne iſte haud mecũ ſentit. Pro non q̃n ĩũgit imperatiuo modo: vt ne pete firmatas pacis diſſoluere leges. Pro vt nõ: vel q̃ nõ. vt oro ne facias. Q̃nq; iterrogatiue ponit ꝓ an: ⁊ tũc ſemp poſtponit enclitice: vt tune ille es eneas: ⁊ eſt impatiu9 huiꝰ ꝙbi neo /es. Ponit etiã ꝓ valde. Teren. Faciũt ne itelligẽdo: vt nihil itelligãt hoc eſt vade ⁊ curioſe itelli.

¶ Ne dubitatiue ſiue iterrogatiue ponit cũ nec precedẽte: vt ſic faciã nec ne ignoro. Pro an non: ſed an ſuperuacue tũc addit: ſ. ignoro an faciã nec ne.

Nec neq; quum gemine verbum plurale reposunt.

Nec. neq̃.

¶ Nec et neq̃ cũ duob9 ſuppoſit̃ ſingl'arib9 geminare vebũ exigũt plurale.

Teren in adel. Hec si necꝫ ego necꝫ tu fecimus nō sinit egestas facere nos.

¶ An interrogatiue frequenter ponitur quandoꝫ tamen dubitatiue: vt dubito an viuat an mortuus sit. — An.

Quan signat quantum gradui iunctum positiuo
Atq; superlato valde/ni quando sequantur
Hec possum valeo queo tunc quantum quia signat.

¶ Quā iunctū positiuis quātū sigt. Quādo aūt iūgunt suplatiuis idē est qꝫ valde: nisi sequat aliqꝫ istoꝝ verboꝝ possum/ valeo/aut queo. qꝛ tunc q̄ sigt quantum. vt q̄ breuissime potero sententiam rescribam. — q̄ pro quantū et valde.

Quin etiam signat/qui non/cur non/simul et non.

¶ Quin trifariam accipitur. Primo pro quinetiam siue atq; etiam idq; fere cum indicatiuo. Scōo p vt non vel qui non seu quominus et id cum substātiuo. Tertio pro cur/non. id autem interrogatiue et cum indicatiuo. — Quin.

Si pro vtinam sumas pro non sic pro quia quanuis
Finito seruit si certum quando notabit
Incertum signans coniunctiuum sibi poscit.
Si prius exposcit: sim posteriusq; locari.

Si sumit p nō/p qꝛ/p q̄uis/ꝫ p vtinā. Si qñ ponit dubitatiue ꝓiūctiuo fuit. qñ ꝓ nō idicatiuo. Si ꝫ sin hoc iterſūt. Si ꝓui ꝓoni iūgit. sin aūt posteriori. — Si multa significat.

¶ Si quidem. i. si certe: siquidem. i. quis.

Et si cum tametsi q̄q̄ q̄uis licet vsu
Distant/illa modo primo tria iunge priora
Principio et libri sententie epistolij ve.
Post posita interdum a nihilo perdere reperta.
Postponi semper duo posteriora reposcunt
Et coniunctiuum raroq; modum sibi primum.

Quāq̄/etsi/tametsi. ꝑme clausule. semp iūgi postulāt: ꝫ vt plurimū idicatiuo seruiūt: lz ꝫ q̄uis ꝑmas refugiūt clausulas: idicatiuoq; rarissime seruunt. — Etsi. Tametsi. Quanq̄. Quamuis.

Disiunctiua secat sensus: iungit quoq; voces.

Coniūctiōes disiūctiue voces iungūt. sentētias ꝓ disiūgūt. Porro sigt vero aūt. et interdū longe/valde/certe/postea/ꝫ vltra/et tunc aduerbia sciī.

Seu pro vel petit i/pro sicut scribita per c.

¶ Seu s/scriptū vel sigt. ceu. c/scriptum sicut et aduerbiū similitudinis est. Neu ꝫ neue sigñt vt non. Virg. Neu ppm antiqua sub religiōe tueri. Quiō. Neue operis famā possit delere vetusti. Ceterū ꝫ verū nois cōiunctionaliter posita sūt p sed. vterū nomē p cōiunctiōe interrogatiua etiam ponit. Ita aduerbiū affirmādi est. et aduerbium similitudinis. et cōiunctio rationalis. — Seu. Ceu. Neu. Neue. Ceterum. Verum.

Quippe relatiuo: qui pulchre iungitur et quum.

¶ Quippe eleganter iungitur huic relatiuo qui/ que/ quod. et huic aduerbio quum. vt quippe qui. quippe quum. — Hi. Hisi. Preterq̄.

Ni nisi præterq̄ similes connectere casus
Assoleant: præter quartum semper sibi poscit.

¶ Hi/nisi.preterq̃/et preter hoc inter sunt:ni/nisi/et preterq̃ copulant casus: preter vero accusatiuum postulat.

DRepositio est pars orationis indeclinabilis que aliis partibus orationis in appositione vel in compositione ferme preponitur. Prepositio dicitur a preponēdo:quia ceteris partibus orationis suum est preponi:preter tenus que nunq̃ in appositione nec in cōpositione prepposita inuenitur: quod tamen fieri cōtra prepositionis naturam Aelius attestatur. ¶ Prepositioni accidunt tria:scilz. Casus/figura/z ordo.

Prepositiones regūt tres casus.

¶ Casus prepositionis sunt tres. genitiuus/accusatiuus/ et ablatiuus. non enim q̃ prepositiones casum regunt:sed(Sulpitio teste)casui deseruiunt.

¶ Prepositiones deseruientes genitiuo casui sunt iste. Pridie/postridie/et tenus. Prepositiones deseruientes accusatiuo casui sunt iste. ad apud ante aduersum/aduersus/cis/citra/circum/circa/ contra/erga/extra/infra/ inter/intra/iuxta/ob/pone/per/prope/propter/scōm/post/trās: vltra/supra/preter circiter/vsq̃/versus/secus/penes/pridie/et postridie.

Prepositiones ablatiuo deseruientes sunt iste. a/ab/abs/cum/coram/clam/de/e/ex/pro/pre/palam/sine/absq̃/tenus. Prepositiones que nunc accusatiuo. nūc ablō sunt iste. in/sub/super/et subter.

¶ In/sub/ super.et subter.qñ iunguntur verbis aut participijs significantibus motum ad locum.accusatiuis:quādo vero alijs ablis iunguntur.

Super cum contiguatione plerumq̃ vult actiñ.aliter ablatiuum.

Prepōnes separabiles et insepabiles.

¶ Prepositionum. alie sunt semper separabiles.alie semper inseparabiles. alie vero cōes. Prepositiones semper separabiles sunt iste. apud/ penes/ scōm/absq̃/sine cum quibusdam aliis. Prepositiones semper inseperabiles sunt iste.am/di/dis.re.se.co.con. Reliqe nunc separabiles.nūc inseparabiles inueniuntur.

Ordo.

¶ Figura prepositionis est duplex. Simplex.vt abs. Composita.vt absq̃. ¶ Ordo prepositionis est qualitas demōstrans que preponi.que ve supponi prepositio debeat.Ordo prepositionis est triplex. Prepositiuus/subinnctiuus/et cōis. Prepositiuus ordo est in quo prepositio suo casuali preponitur. Subiunctiuus ordo est in quo prepositio suo casuali postponitur.Communis ordo est in quo prepositio nūc preponitur. nunc postponit. Ordinis subiūctiui sunt iste. versus.vsq̃.tenus.Cum ordinis est communis. Cetere ꝯo(nisi contra acciderit aliqñ licētia poetica)sunt ordinis prepositiui.

Potestas prepositionis in cōpositione.

¶ Cum postponitur ablatiuus istorum pronoīm. Me.te.se.nobis.et vobis. et ablatiuo huius relatiui qui.que.quod.

¶ Quam vim habet prepositio in compositione. aut complet: vt preclarus. aut mutat:vt pius impius. aut minuit significatum:vt tristis subtristis.aliqñ tamen posita prepositione in compositione: compositum pro simplici ponit. Si due prepositiones casuali precedant posterior casum reget:vt veni de vltra mare:de post fetantes accepit eum.

Postpositum sexto iungas tenus et genitiuo
Qui rerū est geminum sic singlariq̃ carenti. Perott⁹.

Ten⁹ cū gtō vel ablō.

¶ Tenus cum ablatiuo cōstruitur:vt in illo Virgiliano.Summo tenus attigit ore. Et cum genitiuo plurali qui est rerum geminarum. Virg. Et crurum tenus a mente palearia pendent.vel nominum carentium singulari numero. vt Athenarum tenus. Quidam tamen dicunt illum genitiuū poni loco abla-

ui more grecorum qui carent ablatiuo. Tenus significat vsq; ad. vt collo tenus.i. vsq; ad aures.

Mere prepositiones et aduerbia hoc intersunt. Mere prepones sunt ille q̃ sibus seruiut: et sine illis in appositiõe.i. extra cõpositionẽ cõgrue poni non ot: vt ad de. Aduerbia casualia sunt q̃ etiã casib9 more prepositionũ seruiũt: sine casib9 posita aduerbia sũt. vt pone subit cõiunx coram data copia tandi. Mere prepositiones.

d signat iuxta contra pro preter apudq;
irciter et propter post valde et comparat vsq;

Ad sumitur pro iuxta: vt habitat ad flumina. i. iuxta fluia. Pro aduersum ad in aduersor. Pro cõtra. vt ad hostes pugnat. i. contra hostes. Pro circir. vt ad tria milia. i. circiter tria milia. Pro ꝓpter. vt ad q̃d venisti. i. ꝓpter ñ. Pro pro. vt ad tempus. i. ꝓ tempore. Pro valde. vt ad in admiror. Et pro cõparatione. vt nihil est ad fratrem. i. in comparatione fratris. Ad.

ignat apud iunctum personis cum inq; aliquando
n sinat iunctum cum nominibusq; locorum.

Apud aliquando sumitur pro in: et pro cum. Pro in quando iungitur nominibus locorum. vt apud forum. i. in foro. Pro cum quando personis iungit apud magistrum. i. cum magistro. Et nonnunq̃ iunctum cum personis significat in. vt apud Teren. i in Terentio. Apud.

nte locum tempus personam significanti
re iungas: sed personæ tantummodo coram
re signat propter necnon quandoq; præesse
mnibus adde palam / iungas genus id reliquisq;
duerbi in morem: pone interdum sine casu.

Ante / coram / pre / et palam hoc intersunt: ante preponitur nominibus significantibus locum / tempus / aut personam. coram vero tantum personis, pre quando notat causam. vt pre dolore. i. propter dolorem. aliquando preeminentiam vt pre ceteris / pre aliis. palam vero signo vniuersali preponitur. vt palam omnibus. et aliquando profertur sine aliquo casuali: vt dic palam. Ante. Coram. Pre. Palam.

is fluuij aut montis proprijs dato: citra alijsq;
nterdum ponas ornate pro sine citra.

Cis et citra hoc intersunt. cis semper iungitur nominibus propriis fluuiorum aut montium. citra vero aliis. Cis. Citra.

Nominibus iungas aut temporis aut numerorum.
irciter / ast alijs circum circa ve quibusuis.

Circiter / circum / et circa. hoc intersunt: circiter iungitur nominibus numerum aut temporis: circum et circa vero aliis. Circiter. Circa.

l perdit circum vocalis quando sequatur
onsona q̃um sequitur circum tunc m retinebit
l mutatur in n quoties sequitur c d q t.

Circum quando componitur cum dictione incipiẽte a vocali m abiicitur: circueo / circumamictus / circutui / circuornatus: si vero cum dictiõe incipien- Circum i cõpositione.

¶ Hi/nisi.preterq̃/et preter hoc inter sunt:ni/nisi/et preterq̃ copulant casus: preter vero accusatiuum postulat.

PRepositio est pars orationis indeclinabilis que aliis partibus orationis in appositione vel in compositione ferme preponitur. Prepositio dicitur a preponēdo:quia ceteris partibus orationis suum est preponi:preter tenus que nunq̃ in appositione nec in cōpositione prepsita inuenitur: quod tamen fieri cōtra prepositionis naturam Aelius attestatur. ¶ Prepositioni accidunt tria:scilz. Casus/figura/et ordo.

Prepositiones regūt tres casus.

¶ Casus prepositionis sunt tres. genitiuus/accusatiuus/ et ablatiuus. non enim q̃ prepositiones casum regunt:sed(Sulpitio teste)casui deseruiunt.

¶ Prepositiones deseruientes genitiuo casui sunt iste. Pridie/postridie/et tenus. Prepositiones deseruientes accusatiuo casui sunt iste. ad apud ante aduersum/aduersus/cis/citra/circum/circa/ contra/erga/extra/infra/ inter/ intra/iuxta/ob/pone/per/prope/propter/scōm/post/trās: vltra/supra/preter circiter/vsq̃/versus/secus/penes/pridie/et postridie.

Prepositiones ablatiuo deseruientes sunt iste. a/ab/abs/cum/coram/clam/ de/e/ex/pro/pre/palam/sine/absq̃/tenus. Prepositiones que nunc accusatiuo. nūc abltō sunt iste. in/sub/super/et subter.

¶ In/sub/ super.et subter.qñ iunguntur verbis aut participijs significantibus motum ad locum.accusatiuis:quādo vero alijs abtis iunguntur. Super cum contiguatione plerumq̃ vult actiñ.aliter ablatiuum.

Prepōnes separabiles et inseparabiles.

¶ Prepositionum. alie sunt semper separabiles.alie semper inseparabiles. alie vero cōes. Prepositiones semper separabiles sunt iste. apud/ penes/ scōm/absq̃/sine cum quibusdam alijs. Prepositiones semper inseperabiles sunt iste.am/di/dis.re.se.co.con.Relique nunc separabiles.nūc inseparabiles inueniuntur.

Ordo.

¶ Figura prepositionis est duplex. Simplex.vt abs. Composita.vt absq̃. ¶ Ordo prepositionis est qualitas demōstrans que preponi.que ve supponi prepositio debeat.Ordo prepositionis est triplex. Prepositiuus/subinnctiuus/et cōis. Prepositiuus ordo est in quo prepositio suo casuali preponitur. Subiunctiuus ordo est in quo prepositio suo casuali postponitur.Communis ordo est in quo prepositio nūc preponitur. nunc postponit. Ordinis subiūctiui sunt iste. versus.vsq̃.tenus.Cum ordinis est communis. Cetere fere(nisi contra acciderit aliqñ licētia poetica)sunt ordinis prepositiui.

¶ Cum postponitur ablatiuus istorum pronoīm. Me.te.se.nobis.et vobis, et ablatiuo huius relatiui qui.que.quod.

Potestas prepositionis in cōpositione.

¶ Quam vim habet prepositio in compositione. aut complet: vt preclarus. aut mutat:vt pius impius. aut minuit significatum:vt tristis subtristis.aliqñ tamen posita prepositione in compositione: compositum pro simplici ponit. Si due prepositiones casuali precedant posterior casum reget:vt veni de vltra mare:de post fetantes accepit eum.

Postpositum sexto iungas tenus et genitiuo
Qui rerū est geminum sic singlariq; carenti. Perott⁹.

Ten⁹ cū gtō vel abltō.

¶ Tenus cum ablatiuo cōstruitur:vt in illo Virgiliano.Summo tenus attigit ore. Et cum genitiuo plurali qui est rerum geminorum. Virg. Et crurum tenus a mente palearia pendent.vel nominum carentium singulari numero. vt Athenarum tenus. Quidam tamen dicunt illum genitiuū poni loco abla-

qui more grecorum qui carent ablatiuo. Tenus significat vsq; ad. vt collo tenus. i. vsq; ad aures.

¶ Vere prepositiones et aduerbia hoc interſunt. Vere prepões ſunt ille q̃ casibus ſeruiũt: nec ſine illis in appoſitiõe. i. extra cõpoſitionẽ cõgrue poni nõ põt: vt ad de. Aduerbia caſualia ſunt q̃ etiã casib⁹ more prepoſitionũ ſeruiũt: et ſine casib⁹ poſita aduerbia fũt. vt pone ſubit cõiunx coram data copia tandi. — Vere prepositiones.

Ad ſignat iuxta contra pro preter apudq;
Circiter et propter poſt valde et comparat vſq;

¶ Ad ſumitur pro iuxta: vt habitat ad flumina. i. iuxta fluia. Pro aduerſum vt ad in aduerſor. Pro cõtra. vt ad hoſtes pugnat. i. contra hoſtes. Pro circiter. vt ad tria milia. i. circiter tria milia. Pro ꝓpter. vt ad q̃d veniſti. i. ꝓpter q̃d. Pro pro. vt ad tempus. i. ꝓ tempore. Pro valde. vt ad in admiror. Et pro in cõparatione. vt nihil eſt ad fratrem. i. in comparatione fratris. — Ad.

Apud ſignat apud iunctum perſonis cum inq; aliquando
In ſinat iunctum cum nominibuſq; locorum.

¶ Apud aliquando ſumitur pro in: et pro cum. Pro in quando iungitur nominibus locorum. vt apud forum. i. in foro. Pro cum quando perſonis iungit vt apud magiſtrum. i. cum magiſtro. Et nonnunq̃ iunctum cum perſonis ſignificat in. vt apud Teren. i in Terentio. — Apud.

Ante locum tempus perſonam ſignificanti
Pre iungas: ſed perſonæ tantummodo coram
Pre ſignat propter necnon quandoq; præeſſe
Omnibus adde palam / iungas genus id reliquiſq;
Aduerbi in morem: pone interdum ſine caſu.

¶ Ante / coram / pre / et palam hoc interſunt: ante preponitur nominibus ſignificantibus locum / tempus / aut perſonam. coram vero tantum perſonis, pre aliquando notat cauſam. vt pre dolore. i. propter dolorem. aliquando preeminentiam vt pre ceteris / pre aliis. palam vero ſigno vniuerſali preponitur. vt palam omnibus. et aliquando profertur ſine aliquo caſuali: vt dic palam. — Ante. Coram. Pre. Palam.

Cis fluuij aut montis propriis dato: citra alijſq;
Interdum ponas ornate pro ſine citra.

¶ Cis et citra hoc interſunt. cis ſemper iungitur nominibus propriis fluuiorum aut montium. citra vero aliis. — Cis. Citra.

Nominibus iungas aut temporis aut numerorum.
Circiter / aſt alijs circum circa ve quibuſuis.

¶ Circiter / circum / et circa. hoc interſunt: circiter iungitur nominibus numerum aut temporis: circum et circa vero aliis. — Circiter. Circa.

M perdit circum vocalis quando ſequatur
Conſona q̃um ſequitur circum tunc m retinebit
M mutatur in n quoties ſequitur c d q t.

¶ Circum quando componitur cum dictione incipiẽte a vocali m abiicitur: vt circueo / circumamictus / circuitus / circumornatus: ſi vero cum dictiõe incipien- — Circum i cõpoſitione.

Aduerſus.
Aduerſum.
Contra.
Erga.
In.

te s conſonante componatur m manet integrum: niſi c. d. q. t. ſequatur tunc m mutatur in n.

Aduerſum aduerſus contra erga in diuidit vſus
Erga ſume bonam in partem/contraq; malam. ſed
Aduerſum aduerſus ſimul in ſumas in vtramq;.

¶ Aduerſum/aduerſus/contra/erga/et in idem ſignt: vſu tamen ſic differūt. Erga enim ſemper in bonam partem ſumitur. Cōtra in malam patrem aduerſus aduerſum: et tam in bonam partem q̄ in malā ſumi poſſūt.

¶ Extra ponitur aliquādo pro preter. Teren. in phormione. Hecq cognatus extra vnam ancillulam quiſq aderat. extra. i. preter.

Ob ſignat propter quum ſumitur appoſitiue
Sed ſignat contra vel circum in compoſitura
Et veteres legimus pro ad poſſuiſſe: vt obire.

Ob.

¶ Ob in appoſitiōe ſignt propter. Virgi. Cuius ob auſpicium infaustum moreſq ſiniſtros: in cōpoſitiōe ꝓ̄o cōtra vel circū ſignt. Vt ob ambulo/occurro.

Per ſignat valde quoties cum nomine iunctum eſt.
Signat cum verbo iunctum vel participante
Ad finem/ſiue in toto producere quicq̄.
Appoſitum propter ſignat ſic per mediumq;.

Per.

¶ Per in cōpoſitiōe iunctū cū noībus ſignt idem qđ valde: cū verbis aut participijs finire ſignt. et interdū ꝑ propter ſumitur. vt apd Teren. Hecq p etiā tamen potuerat. et per aliqñ ſumitur priuatiue. vt perfidus.

Nunc poſt nunc iuxta nunc pro notat inq; ſecundum.

Scōm.

¶ Scōm multa ſignificat. Primo ſignificat poſt. vt ſcōm Platonem loquor. ſcōm Pithagorā diſputo. aliquādo ſignificat iuxta. Virg. Dulcibus ille quidem illecebris et plena ſecundum flammam: accepit vulnus ſcōm aurem. i. iuxta aurem. ſumitur etiam qñq; ꝓpro. vt ſcōm te litem do. ſm me iudica. i. pro me te. ſm ꝑ in etiā ponit. Cicero ſm quietem viſus eſt repēte. i. in q̄te.

Trans in compoſitis perdit nihil: his niſi demptis.
Trano traiſcio trabea et traducere trado.

Trans.

¶ Trans in compoſitione manet integrum: quinq; dictionibus exceptis trano/nas/traiſcio. cis. trando/is. tranduco/cis. et hec trabea. i. veſtis regalis/de trans et beo/as.

Preter compoſitum verbo iuxta notat/atq;
Caſibus appoſitum ſignat niſi vel ſine contra.

Preter.

¶ Preter compoſitum ſignt iuxta. vt preterfluit: preter niſi ꝓ ſine. et qñq; cōtra ſignificat. Teren. At preter ciuium morem atq; legem et ſui voluntatem patris: tamen hanc habere ſtudeat cum ſummo probo.

Pro ſignat propter/valde/in/iuxta/atq; ſecundum.

Pro.

¶ Pro ſumitur pro in: vt ſedens pro tribunali. i. in tribunali. pro ꝓpter. vt ꝓ precibus. pro iuxta vel ſm. vt pro viribus. ꝓ valde: vt in promereor.

Prec.

Preq; notat propter pre comparat et notat ante.

¶ Prec aliqñ ſumitur ꝓ valde. angl' (out taken) vt precides (out taken r)ch(

interdum pro ante. vt pre ceteris amaui .i. ante alios. aliquando vero in cõparatione. Teren. Hic illum pre me cõtempsit. i. comparatione ad me. interdum pro ob vel propter. vt non possum dormire pre dolore dentium. i. ob vel propter dolorem dentium.

Nominibus proprijs iunctum postponitur vsq;
Appellatiuis iunctum preponitur vsq;.

Vsq; iunctum noibus appellatiuis preponitur casuali. vt vsq; ad monasterium. vsq; aũt iunctum noibus ciuitatum vel vrbium semper postponitur casuali. vt Londinum vsq; (vp to London) couentriam vsq;. Vsq;

Apposítum notat in super contra vsq; ad et inter
Pro erga compositum non valde intra ad quoq; contra.

In sumitur pro valde: vt apũ Teren. incuruus. i. valde curuus. ꝑ non aut diuatiue. vt intustus. i. non tustus / imprudẽs. i. non prudens. ꝑ inter. vt mesisq; in millibus ardet. i. inter millia. pro contra. vt in hostes .i. contra hostes ꝑ ad. vt in os dicam. i. ad os. ꝑ pro: vt in monumentũ dedi. i. ꝑ monumento. et aliqñ sigt ad locum in loco ad personam et in persona. In:

Sub notat ante supra prope in necnon per ad infra
Compositumq; super / nunc aufer / diminuit nunc.

Sub sumitur pro supra: vt ter flumina subiecta reluxit. ꝑ infra. vt subiit caudam. ꝑ propter. vt deinde sub ipso ecce volat. ꝑ in. vt sub ingenti tempio. ꝑ ante. vt sub luce. ꝑpter. vt sub noctem cura recusat. et aliqñ sigt ad locum. vt potesq; sub ipsos: aliqñ in loco. vt sub luce maligna. et in compositiõe modo localem vim retinet. vt subdico. modo diminutiuam. vt subudeo. Sub.

Ista super signat de valde desuper atq;
Insuper atq; super superest pro signat et vltra.

Super sumitur pro die. vt multa super priamo rogitans. ꝑ pro. vt nil sup imperio moueor. ꝑ insuper. vt ecce super meste magna diomedis ab vrbe. ꝑ desuper. vt sup vallo prospectãs troes. ꝑ supercst. vt neq; enim fuga super illa pericli. et ꝑ vltra. vt super garamantes et indos bibi satis superq;. Super.

Ex ab e simul a de sensu non variantur
Sed varie iungantur enim tunc dicimus ab cum.
Dictio que sequitur quando incipit l / r / s / aut i.
Abs tunc dicatur t / q. si quando sequatur
Prepones alijs ex eq; sonantibus a de.

Am. Am significat circum. vt amplector. i. circumplector.

Di. Di significationem habet separatiuam: et iungitur dictionibus a consonantibus incipientibus preter c / p / s / t / vel i / consonantem.

Dis. Dis significationem habet separatiuam: vt dispono / discedo. et iungitur dictionibus a c / p / s / t / vel i / cõsonãte incipiẽtibus. vt discedo dispono / dissentio. distraho. / dissungo. f / vero sequente mutatur in eam. vt differo.

Re. Re significat retro a quo per apocopam videtur factum. vt respicio.

Se. Se significationem habet separatiuam. vt seduco. et abnegatiuam. vt securus id est sine cura.

Con. Con significat simul. vt compono comparo. ꝛc.

De interiectionibus.

INteriectio est pars orationis indeclinabilis inter iecta aliis partibus orationis ad exprimendos animi affectus. ¶ Interiectio dicitur ab interiacendo: quia aliis orationis partibus est interiecta. ¶ Interiectioni accidit vnum. potestas vel significatio.

Potestas interiectionis.

Potestas vel significatio interiectionis est qualitas que mentis passionem ostendit. ¶ Potestates seu significationes interiectionū sunt varie: alie sūt gaudentis que animi letitiam significant. vt euax/haha/he. Alie dolentis: que luctum vel dolorem significant: vt heu eheu. Alie timentis: que pauorem vel timiditatem significant: vt at at. Alie admirantis: que animi admirationem significant: vt pape. Alie deridentis: que derisum signt. vt hui. Alie indignātis. id est irascentis: que animi indignitatem seu iram significant. vt vah. Alie exclamantis: que affectum animi ad exclamationem significant. vt oh/eho. Alie execrātis: que execrationem signt. vt veh malum multo malo. ¶ Quia eadem vox interiectionis varios affectus significare potest sub variis speciebus interiectionis inuenitur: vt ah gaudentis/dolentis et timentis interiectio esse potest. ¶ Multe partes orationis interiectiue poni solēt. nomen per se: vt malum infandum. nomen cum prepositione. vt proh nepos/proh pudor. Pre nomen cum adiectiuo. vt me miserum. aliquando integra oratio. non solum latina/sed etiam vernacula. vt proh deum atq; hominum fidem. A Jesu mercy/a good lorde. ꝛc.

¶ Londini in ædibus Richardi Pynsoñ. regis impressorē vigesimo septimo supra sesquimillesimum nostre salutis anno.